

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Současný model rozpočtového určení daní a jeho možné změny

Diplomová práce

2023

Bc. Vladimír Uhnavý

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Vladimír Uhnový**
Osobní číslo: **E21176**
Studijní program: **N0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Ekonomika veřejného sektoru**
Téma práce: **Současný model rozpočtového určení daní a jeho možné změny**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce je analyzovat návrhy změn současného rozpočtového určení daní a zhodnotit jejich případné dopady na rozpočty územních samospráv v ČR.

Osnova:

- Fiskální federalismus.
- Územní samospráva v ČR.
- Rozpočtové určení daní.
- Návrhy modelů rozpočtového určení daní.
- Diskuse nad výsledky.

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Rozsah grafických prací: –
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

Knižní zdroje:

MUSGRAVE, Richard A. a Peggy B. MUSGRAVE. Public finance in theory and practice. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1989. ISBN 0-07-044127-8

OATES, Wallace E. Fiscal federalism. Cheltenham: Edward Elgar, 2011. ISBN 978-0-85793-994-4

PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1

PROVAZNIKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0

Internetové zdroje:

Ministerstvo financí České republiky [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz>

Sdružení místních samospráv [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.smscr.cz/>

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 243/2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

Zákon č. 38/2000 o obcích (obecní zřízení)

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Romana Provaníková, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 1. září 2022
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2023

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

LS.

doc. Ing. Jan Černožorský, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Práci s názvem *Současný model rozpočtového určení daní a jeho možné změny* jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 24. 4. 2023

Bc. Vladimír Uhnavý v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce doc. Ing. Romaně Provazníkové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a za celkové odborné vedení při psaní této práce.

Dále bych chtěl poděkovat starostovi obce Velká Jesenice Ing. Petru Jenišтови za vytvoření přátelského pracovního prostředí a podporu během celého studia.

Velký dík patří i mé rodině a všem mým blízkým, kteří mě po celou dobu studia podporovali a vytvářeli mi vhodné podmínky pro jeho úspěšné absolvování.

ANOTACE

Cílem diplomové práce je analyzovat navrhované změny současného modelu rozpočtového určení daní v České republice. První část práce je věnována vymezení teoretických pojmů z oblasti fiskálního federalismu, územní samosprávy a rozpočtového určení daní v České republice. V empirické části jsou vytvořeny a analyzovány konkrétní modely rozpočtového určení daní pro kraje a obce v České republice. Tyto modely jsou v závěru práce vyhodnoceny, včetně jejich možných dopadů do rozpočtů těchto územně samosprávných celků.

KLÍČOVÁ SLOVA

Fiskální federalismus, kraj, obec, veřejný rozpočet, rozpočtové určení daní

TITLE

The current model of budget determination of taxes and its possible changes

ANNOTATION

The aim of the diploma thesis is to analyse the proposed changes to the current model of budget determination of taxes in the Czech Republic. The first part of the thesis is devoted to the definition of theoretical terms in the field of fiscal federalism, local government, and budget determination of taxes in the Czech Republic. In the empirical part, specific models of budget determination of taxes for regions and municipalities in the Czech Republic are created and analysed. These models are evaluated at the end of the work, including their possible impacts on the budgets of local governments.

KEYWORDS

Fiscal federalism, region, municipality, public budget, budget determination of taxes

OBSAH

ÚVOD	11
1. FISKÁLNÍ FEDERALISMUS	12
1.1 Teoretici fiskálního federalismu	13
1.2 Modely fiskálního federalismu	17
1.2.1 Horizontální model	18
1.2.2 Vertikální model	18
1.2.3 Kombinovaný model	18
1.2.4 Centralizovaný model	19
1.2.5 Decentralizovaný model	20
2. ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE	22
2.1 Kraj	22
2.2 Obec	22
2.3 Rozpočet územní samosprávy	24
2.3.1 Příjmy a výdaje územně samosprávných celků	24
2.3.2 Rozpočty krajů	25
2.3.3 Rozpočty obcí	29
3. ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ	34
3.1 Rozpočtové určení daní v letech 1993 až 2000	35
3.2 Rozpočtové určení daní v letech od roku 2001	35
4. NÁVRHY ZMĚN V ROZPOČTOVÉM URČENÍ DANÍ	39
4.1 Cíl a metodika	39
4.2 Oblast č. 1 – struktura rozdělování sdílených daní mezi veřejné rozpočty	40
4.3 Oblast č. 2 – metodika výpočtu podílů krajů na sdílených daních	41
4.4 Oblast č. 3 – metodika výpočtu podílů jednotlivých obcí	44
5. DISKUSE NAD VÝSLEDKY VÝZKUMU	50
ZÁVĚR	54

POUŽITÁ LITERATURA.....	55
PŘÍLOHY	63

SEZNAM ILUSTRACÍ, GRAFŮ A TABULEK

Obrázek 1.1: Ztráty efektu fiskální centralizace (Oatesův decentralizační teorém)	15
Obrázek 1.2: Kombinovaný model fiskálního federalismu	18
Obrázek 1.3: Kombinovaný model fiskálního federalismu v České republice.....	19
Obrázek 1.4: Centralizovaný model fiskálního federalismu.....	20
Obrázek 1.5: Decentralizovaný model fiskálního federalismu	20
Obrázek 3.1: Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2022.....	38
Graf 2.1: Příjmy krajských rozpočtů v letech 2010-2021	26
Graf 2.2: Daňové příjmy krajských rozpočtů v letech 2010-2021.....	26
Graf 2.3: Příjmy obecních rozpočtů a rozpočtů DSO v letech 2010-2021	29
Graf 2.4: Daňové příjmy obecních rozpočtů v letech 2010-2021 – detailně	29
Graf 4.1: Predikce výše sdílených daní v roce 2023.....	39
Graf 4.2: Struktura rozdělení sdílených daní v roce 2023	40
Graf 4.3: Příjmy krajů ze sdílených daní v roce 2023 – sumárně.....	43
Graf 4.4: Příjmy krajů ze sdílených daní v roce 2023 – přepočten na jednoho obyvatele	44
Tabulka 2.1: Velikostní struktura obcí v České republice k 1. 1. 2021	23
Tabulka 2.2: Výdaje krajských rozpočtů v letech 2010-2021.....	28
Tabulka 2.3: Výdaje obecních rozpočtů a rozpočtů DSO v letech 2010-2021	32
Tabulka 2.4: Struktura výdajů obcí podle velikostních kategorií v roce 2020	33
Tabulka 3.1: Koeficienty velikostních kategorií obcí	36
Tabulka 3.2: Procentní podíly krajů na výnosu sdílených daní od roku 2002.....	36
Tabulka 3.3: Koeficienty a násobky postupných přechodů	37
Tabulka 3.4: Přepočítávací koeficienty čtyř největších měst České republiky.....	37
Tabulka 4.1: Procentní podíly krajů na výnosu sdílených daní od roku 2005	41
Tabulka 4.2: Procentní podíly krajů na výnosu sdílených daní (nový model).....	42
Tabulka 4.3: Počet osob starších 65 let v České republice v letech 2001-2021	45
Tabulka 4.4: Procentní podíly obcí na výnosu sdílených daní – nový model	47
Tabulka 4.5: Příjmy obcí ze sdílených daní v roce 2023 – sumárně.....	48
Tabulka 4.6: Příjmy obcí ze sdílených daní v roce 2023 – detailně	49

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
DNV	Daň z nemovitých věcí
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
HMP	Hlavní město Praha
JHČ	Jihočeský kraj
JHM	Jihomoravský kraj
KHK	Královéhradecký kraj
KVK	Karlovarský kraj
KVY	Kraj Vysočina
LBK	Liberecký kraj
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MSK	Moravskoslezský kraj
OLK	Olomoucký kraj
PAK	Pardubický kraj
PLK	Plzeňský kraj
PP	Přenesená působnost
RUD	Rozpočtové určení daní
SP	Samostatná působnost
SR	Státní rozpočet
STČ	Středočeský kraj
ÚLK	Ústecký kraj
ÚSC	Územně samosprávný celek
VS	Veřejná správa
ZLK	Zlínský kraj

ÚVOD

Daně jsou jednou z nejdůležitějších částí příjmů veřejných rozpočtů v České republice. Jako mechanismus pro jejich rozdělování slouží tzv. rozpočtové určení daní (nebo také daňové určení) v rámci, kterého jsou stanovené podíly příjmů z jednotlivých daní plynoucí do státního rozpočtu, rozpočtů krajů a rozpočtů obcí. To poskytuje územní samosprávě jistotu finanční stability a zároveň jí dává i určitou míru autonomie. Kraje i obce jsou díky tomu schopny odhadnout své příjmy a přizpůsobit jim své výdaje a činnosti.

Často otevřeným problémem je otázka kritérií rozdělování příjmů určených územním samosprávám mezi jednotlivé kraje a obce. Zatímco v případě obcí se způsob přerozdělování sdílených daní mění relativně často, model pro kraje je zafixován od roku 2005. **Proto je cílem diplomové práce analyzovat současný model rozpočtového určení daní krajů a obcí na našem území, identifikovat jeho slabiny a navrhnout model alternativní, lépe vyhovující a akcentující současné potřeby územní samosprávy v České republice.**

Samotná práce je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole je představena teorie, významní představitelé včetně jejich přínosů a modely fiskálního federalismu. Druhá kapitola se zabývá organizací územní samosprávy v České republice, jejími články (kraje a obce) a zejména jejich hospodařením. Třetí kapitola se týká rozpočtového určení daní v České republice a jeho historického vývoje.

Stěžejní část práce tvoří kapitola čtvrtá, která se zabývá tvorbou a analýzou modelů rozpočtového určení daní pro kraje a obce v České republice. Důraz je zde kladen zejména na kritéria (a jejich váhy) rozdělování daní mezi územní samosprávy, která by měla lépe vyhovovat jejich potřebám a zvýšit efektivitu a spravedlnost jejich financování. Poslední pátá kapitola obsahuje diskusi nad výsledky provedeného výzkumu. V závěru jsou výsledky a přínosy práce shrnuty jako celek.

1. FISKÁLNÍ FEDERALISMUS

Fiskální federalismus je teorie zabývající se „*optimálním přiřazením příjmů, rozdělením odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými články, či úrovněmi fiskálního systému*“ (Provazníková, 2015, s. 37).

Pro fiskální federalismus je klíčová otázka efektivnosti. Ta by měla být při jeho aplikaci napříč fiskální soustavou co nejvyšší. Jejího navýšení lze dosáhnout při plnění určitých zásad. Brown s Jacksonem (1990) mezi ně řadí zásady:

- diverzity (různorodosti) – struktura produkce veřejných statků a služeb by měla respektovat diferencovanost preferencí obyvatel v různých lokalitách,
- rovnocennosti – některé statky přináší užitek celé společnosti (vzdělávání), zatímco jiné pouze občanům v dané lokalitě (městská policie). Rozhodovat o zajišťování lokálních statků a zároveň je financovat by tak měli občané, kterým užitek plyne,
- centralizované redistribuce – přerozdělování by mělo zůstat výlučně v rukou centrální vlády, která k tomu má potřebné nástroje,
- lokační neutrality – daňová soustava státu by měla být jednotná nehledě na úroveň ekonomické aktivity dílčích oblastí,
- centralizované stabilizace – stabilizační politika by měla zůstat výlučně v rukou centrální vlády, která k tomu má potřebné nástroje,
- regulace přelévání – z důvodu zkreslování výdajů by měl stát regulovat možnosti přelévání užitků mezi jednotlivými oblastmi,
- zajištění minimální úrovně základních veřejných služeb – občanům by měla být garantována určitá úroveň veřejných služeb bez ohledu na oblast, ve které žijí,
- zrovnoprávnění fiskální pozice – každá místní správa by měla být schopná zajistit stejnou minimální úroveň základních veřejných služeb.

Aplikace těchto zásad v praxi je však velice obtížná. Některé z nich jsou ve vzájemné konfrontaci (zásada diverzity a lokační neutrality) a některé s sebou nesou dodatečné náklady (zásada regulace přelévání). V důsledku toho pak dochází k neefektivnosti, což snižuje účinnost fiskálního federalismu.

Historicky se začíná o teorii fiskálního federalismu mluvit v období po 2. světové válce v anglosaských zemích. Hlavním impulsem pro její vznik a rozpracování byla snaha snížit již výše zmíněnou neefektivitu alokovaných finančních prostředků prostřednictvím určité míry decentralizace státního aparátu a přenesení práv a odpovědností za zajišťování veřejných statků a služeb na nižší (občanům bližší, a tedy lépe znalé jejich potřeby) vládní úrovně.

Blíže to rozvádí Peková (2004, s. 156), která vidí důvody pro vznik a rozvoj fiskálního federalismu v potřebách:

- decentralizace veřejného sektoru na nižší vládní úrovně s cílem zkvalitnit kontrolu jeho produkce a alokace finančních prostředků,
- dosažení paretovske efektivity při financování zabezpečování produkce veřejných statků,
- zkvalitnění demokratického rozhodování o tocích a alokaci finančních prostředků v rámci rozpočtů.

1.1 Teoretici fiskálního federalismu

Richard A. a Peggy B. Musgraevovi

Autorem termínu fiskální federalismus je americký ekonom německého původu Richard Abel Musgrave, který ho ve své knize „*The theory of Public Finance*“ z roku 1959 definoval jako „*systém, jehož účelem je umožnit různým skupinám žijícím v různých státech (federace) vyjádřit různé preference ohledně veřejných statků, vedoucím k rozdílům v úrovni zdanění a zabezpečování veřejných služeb*“.

Pro dosahování efektivních výsledků alokace finančních prostředků je podle manželů Musgraevových (1989, s. 446-471) nutné zabývat se otázkou decentralizace některých fiskálních funkcí. Konkrétně výkon alokační funkce má být rozdělen mezi:

- centrální vládu – všeobecné veřejné statky (obrana),
- místní vládu – místní veřejné statky (veřejné osvětlení),
- regionální vládu – ostatní veřejné statky (dopravní infrastruktura).

Aby mohla být alokační funkce v decentralizované podobě efektivně vykonávána, je nutné zajistit financování jejího výkonu prostřednictvím decentralizace daňových příjmů mezi:

- centrální vládu – daně s vysokou progresí sloužící k redistribuci a kvůli geografické nerovnoměrnosti i daně z přírodních zdrojů,
- nižší úrovně vlády – daně a poplatky s objektem zdanění v daném místě.

V případě decentralizace zbývajících dvou fiskálních funkcí jsou manželé Musgraevovi skeptičtí. Decentralizace redistribuční funkce a s ní související diferenciací rozdělování důchodů a míry zdanění by mohla zapříčinit rozklad celého redistribučního systému. Z tohoto důvodu je nutné ponechat redistribuci výlučně v rukách centrální vlády, a to i přes fakt, že mohou existovat různé názory na rozdělování důchodů. V teoretické rovině potvrzuje tuto hypotézu i francouzský ekonom Charles Tiebout (1956) ve svém modelu nohou, kde se lidé rozhodují o místě bydliště na základě místní nabídky veřejných statků a míry zdanění.

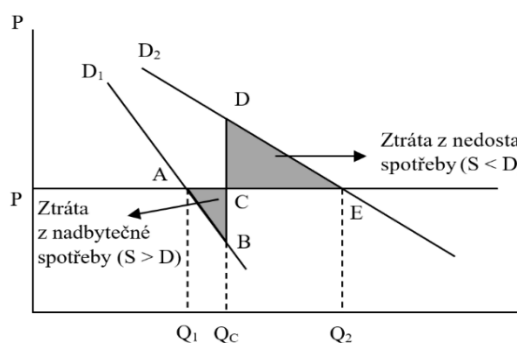
I stabilizační funkce by měla z důvodu nemožnosti místní vlády řešit makroekonomické problémy (inflace, nezaměstnanost) zůstat v kompetenci státu.

Wallace E. Oates

Dalším významným autorem, který přispěl k rozvoji fiskálního federalismu a zároveň Musgraevovým následníkem byl americký ekonom Wallace E. Oates. Jeho přínos spočívá zejména v rozšíření pohledu na pojem federalismus z hlediska čistě politického o hledisko ekonomické. Při tomto úhlu pohledu vykazuje každý veřejný sektor (vláda) určité znaky federalismu, protože se v něm nachází různé úrovně řízení a jim svěřená fiskální rozhodnutí (blíže Oates, 2011, s. 17-20). Jak uvádí Peková (2004, s. 158-161) obecně jsou přijímány čtyři úrovně veřejné vlády:

- nadnárodní – koordinační prvek s doporučujícími rozhodnutími a vlivem na národní vlády odvíjejícím se od pravidel určených členskými zeměmi (Evropská unie),
- centrální – nejvyšší článek na úrovni státu vykonávající státní správu prostřednictvím parlamentu a ústředních výkonných orgánů (ministerstva) konstituovaných na základě voleb. V některých zemích může být část státní správy přenesena i na tzv. dekoncentráty (decentralizované orgány místní správy),
- státní (republiková) – mezistupeň vlády s určitou mírou autonomie a rozhodovacími pravomocemi. Na úrovni federace se jedná o vlády členských států, v rámci unitárního státu pak o ústřední vládu,
- municipální – nejnižší (základní) stupeň místní samosprávy, jejíž výkon může být zjišťován obcemi, případně doplněn i o další subjekty (kraje, departmenty – vícestupňový výkon). Základní úlohou obcí je zabezpečovat zákonem vymezené činnosti a poskytovat veřejné statky na základě místních specifik.

Podobně jako Musgrave byl i Oates zastáncem decentralizace alokační funkce mezi více vládních úrovní, které jsou oproti centrální vládě schopny lépe uspokojovat lokální diverzifikovanou poptávku po veřejných statcích, čímž dosahují vyšší efektivity. Graficky to znázornil ve svém decentralizačním teorému (viz obrázek č. 1.1). Z něj je patrné, že centrální vláda není schopna správně nastavit nabídku veřejných statků pro jednotlivé municipality. V první existuje převis nabídky nad poptávkou (D_1) a dochází tak k vynucené spotřebě. Naopak pro druhou (D_2) je nabídka nedostatečná. V důsledku těchto nerovnováh dochází ke ztrátě z efektu centralizace a poklesu blahobytu obyvatel obou municipalit (šedé trojúhelníky), jejichž velikost závisí na cenové elasticitě poptávkových křivek (Oates, 2011, s. 35-38).

P = cena veřejného statku

Q_1, Q_2 = množství veřejného statku poptávané municipalitami

Q_c = centrálně nabízené množství veřejného statku

D_1, D_2 = poptávkové křivky municipalit

ABC a CDE = ztráty municipalit

Obrázek 1.1: Ztráty efektu fiskální centralizace (Oatesův decentralizační teorém)

Zdroj: Upraveno dle Oates, 1991, s. 265

Další autoři

Teorii fiskálního federalismu se plně nebo dílčím způsobem věnovala celá řada dalších autorů. K těm významným patří již výše zmíněný Charles Tiebout a fiskální decentralizace založená na jeho teorii nohou. Praktická aplikace tohoto modelu je ale velmi problematická, a to zejména kvůli omezenosti mobility lidí mezi společenstvími (města), sociálním a ekonomickým vazbám těchto osob na konkrétní oblasti (rodina, práce, bydlení) a omezenosti počtu komunit.

Pro fiskální federalismus (decentralizaci) je třeba stanovit optimální nabídku veřejných statků a velikost skupin pro jejich spotřebu. Tímto problémem se zabýval americký ekonom James M. Buchanan (1965), který výsledky zformuloval v teorii klubů. Ta říká, že optimální velikosti společenství je dosaženo tehdy, když jsou průměrné náklady na poskytování veřejného statku rovny mezním nákladům vzniklým při zvýšení počtu spotřebitelů o jednoho (vznikají úspory z rozsahu). Dalším benefitem je možnost členů klubu sdílet náklady na poskytování nedělitelných statků a tím uspokojovat vlastní potřebu sdružování osob se společnými preferencemi. Alokace veřejných statků je tak v důsledku kolektivního sdílení služeb členy klubu diferencovaná napříč oblastmi na základě jejich kolektivních preferencí. Ostatní statky společensky nevyžadované má místo veřejného zajišťovat sektor soukromý. Omezení modelu spočívá v územní důchodové diferenciaci obyvatel, různé míře zdanění a s tím souvisejícím rizikem snížené schopnosti společenství zajišťovat veřejné statky. Dalším problémem je i předpoklad existence čistých veřejných statků, které v praxi existují ve velmi omezeném množství a zhoršení jejich kvality kvůli rivalitě ve spotřebě.

Hledáním důvodů pro existenci místních vlád a jim přiřazovaným kompetencím se věnovali ekonomové Peter M. Jackson a Charles V. Brown, kteří společně došli k závěru, že fiskální decentralizace je přínosná zejména z důvodu prostorové omezenosti dosahu užitek z veřejných statků a vysokých nákladů při absolutní centralizaci. Fiskální decentralizací zároveň dochází

k dekoncentraci moci. Pro financování existence místních vlád a jejich kompetencí jsou v rámci fiskálního federalismu jako nejideálnější vnímány místní daně. Brown s Jacksonem ale upozorňují na fakt, že tyto daně způsobují distorze a deformují rozdělování zdrojů. Proto je třeba místní daně doplnit účelovými dotacemi ze strany centrální vlády. Ty mají své opodstatnění kvůli (Brown, Jackson, 1990, s. 270-271):

- možnosti přelévání užitků veřejných statků napříč komunitami při různé míře zdanění. Tyto veřejné statky by tak měly být financovány prostřednictvím dotací „s otevřeným koncem“,
- možnosti dosažení horizontální spravedlnosti (vyrovnávání disparit v daňových kapacitách regionů, zajištění stejné úrovně užívání veřejných statků pro osoby se stejnými příjmy i mírou zdanění),
- schopnosti udržení přijatelného zvyšování sazeb místních daní, a to zejména při vysoké inflaci.

Problematikou efektů dotací na spotřebu veřejných statků se zabýval i Joseph E. Stiglitz (2015, s. 821-825), který porovnával tři druhy dotací:

- blokové dotace – částečně substituují komunitní (obecní) peníze, čímž způsobují zvýšení výdajů na nákup veřejných (zvýšení je nižší o velikost dotace) i soukromých statků, zároveň dochází i k poklesu místních daní. Vzhledem k jejich neúčelovosti působí pouze důchodový efekt (posun linie rozpočtu). Tyto dotace můžeme také označit jako obecné (Bailey, 1999, s. 180-181), nepodmíněné (Brown, Jackson, 1990, s. 272-273) nebo v podmínkách České republiky (dále jen ČR) nejčastěji využívané označení neúčelové (Jílek 2008, s. 291-292),
- účelové dotace bez spoluúčasti – mají v podstatě stejný efekt jako dotace neúčelové (důchodový), vyjma případů, kdy jsou prostředky z dotace vyšší než částka, kterou jsou občané ochotni utratit,
- účelové dotace se spoluúčastí – současně zde působí substituční (lidé nakupují více statků veřejných na úkor statků soukromých – změna preferencí) i důchodový (díky nižším cenám veřejných statků zbývá lidem více peněz na nákup dodatečných statků) efekt a dochází ke zvýšení blahobytu obyvatel.

Na základě výše uvedeného dochází Stiglitz k závěru, že nejefektivnější volbou se jeví právě účelové dotace se spoluúčastí snižující náklady jak obcím, tak i poskytovateli, který může podpořit více projektů.

Druhá generace fiskálního federalismu

Původní koncepce fiskálního federalismu (první generace) vnímala ve své podstatě pouze pozitiva fiskální decentralizace a odmítala centralizaci v jakékoliv formě. Politik byl vnímán jako benevolentní sociální činitel snažící se maximalizovat celospolečenský blahobyť. V praxi tato myšlenka narážela na neodpovědnost při hospodaření nižších vládních úrovní způsobovaných právě politiky. Nastupující druhá generace fiskálního federalismu se tak snaží více přiblížit realitě a připouští výhody centralizace i negativa decentralizace spojená zejména s ovlivňováním politiků prostřednictvím různých politických pobídek – korupce, lobbying (Weingast, 2014, s. 14).

Milníkem pro moderní teorii fiskálního federalismu byl vznik teorie veřejné volby, která vnímá politiky (vládu) jako skupinu lidí s vlastními zájmy maximalizující vlastní užitek, nikoliv užitek celospolečenský (blíže např. Mikušová Meričková, Stejskal, 2014, s. 148-153).

Tuto myšlenku dále rozvádí W. Niskanen ve svém modelu byrokracie a na něj navazující Brenan-Buchananův model Leviathana (Jílek, 2008, s. 20). Niskanen se zaměřuje na osobu politika (byrokrata), jehož jediným zájmem je maximální rozpočet úřadu (a s tím spojená moc, vliv) k dosažení vlastních cílů. Jednotliví byrokraté poté tvoří veřejný sektor, který jako subjekt s monopolním postavením maximalizuje svoji moc na úkor lidí a bobtná jako bájná mořská příšera. Prostřednictvím fiskální decentralizace pak dochází k omezení vlivu Leviathana.

1.2 Modely fiskálního federalismu

Při pozorování aplikace fiskálního federalismu v praxi lze u jednotlivých států pozorovat odlišnosti. Ty jsou způsobeny zejména jejich vnitřním uspořádáním (federace x unitární stát), způsoby získávání příjmů a na ně navázanými výdaji.

Pro diferenciaci fiskálního federalismu lze použít dvě kritéria (Peková, 2004, s. 168-173):

- vzájemné vztahy a vazby mezi úrovněmi fiskální soustavy
 - horizontální (kooperativní) model,
 - vertikální model,
 - kombinovaný model – kombinace horizontálního a vertikálního modelu,
- míra soběstačnosti nižších vládních úrovní
 - centralizovaný model,
 - decentralizovaný model.

1.2.1 Horizontální model

Horizontální nebo též kooperativní model fiskálního federalismu je založen na principu solidarity a spolupráce napříč jednotlivými vládními úrovněmi, které jsou na sobě vzájemně závislé. Příkladem aplikace je Německo.

Součástí modelu je silná role ústřední vlády, jednotná legislativa a daňová soustava na straně jedné, spojená se znaky federace v podobě existence spolkových zemí jako střední úrovně vlády na straně druhé.

Jak uvádí Provozníková (2015, s. 39) princip solidarity spočívá ve vyrovnávání disparit ve finančních potřebách jednotlivých článků (spolkové země) na stejné (horizontální) úrovni. Toto vyrovnávání se děje prostřednictvím subvencí bohatších zemí chudším. Cílem je dosáhnout stejné úrovně všech fiskálních článků na jedné úrovni.

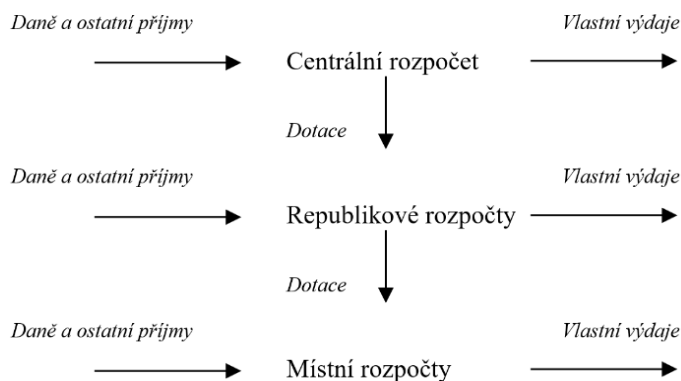
1.2.2 Vertikální model

Oproti horizontálnímu modelu, kdy byly jednotlivé články vzájemně solidární a na sobě závislé stojí vertikální (koláčový) model na myšlence nezávislosti všech článků fiskální soustavy. Jednotlivé vládní úrovně jsou fiskálně autonomní a disponují nezávislou fiskální politikou a s ní spojenou odpovědností. Tento model je typický pro anglosaské země (USA, Kanada, Austrálie).

1.2.3 Kombinovaný model

Ve většině zemí světa se využívají různé kombinace vertikálního a horizontálního modelu. V rámci kombinovaného modelu disponují všechny vládní úrovně vlastními příjmy (čím nižší úroveň, tím nižší příjmy), které jsou doplňovány dotacemi z vyšších rozpočtů (vyrovnávání disparit).

Míra centralizace a decentralizace, respektive proporce mezi nimi se v jednotlivých státech dle jejich potřeb liší (Provozníková, 2015, s. 39).

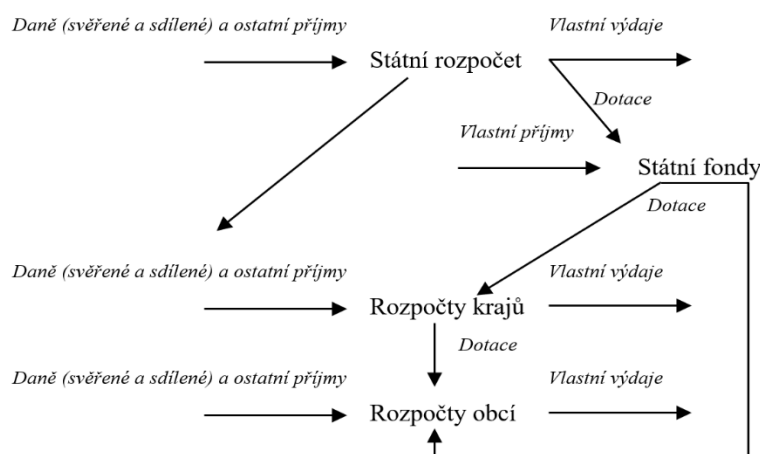
Obrázek 1.2: Kombinovaný model fiskálního federalismu

Zdroj: Upraveno dle Provozníková, 2015, s. 39

Aby mohl fiskální federalismus v kombinované formě správně fungovat je podle Lajtkepové (2009, s. 85) třeba:

- definovat pravomoci, kompetence a odpovědnosti jednotlivých vládních úrovní,
- respektovat určitý stupeň kontroly ze strany vyššího stupně vlády,
- zohledňovat zájmy a preference nižších stupňů vlády stupněm vyšším,
- připravit se na kompromisy při střetu místních, regionálních a celospolečenských zájmů.

V ČR je v současné době využíván kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačními prvky (Provazníková, 2015, s. 40). Jednotlivé vládní úrovně zde disponují vlastními příjmy, nicméně nižší úrovně nejsou plně soběstačné, a proto jsou jejich finanční potřeby částečně kompenzovány dotacemi z nadřazených rozpočtů. Právě tato nesoběstačnost a problematika přiřazování příjmů nižším vládním úrovním je často otevřenou otázkou ze strany územní samosprávy (viz níže).

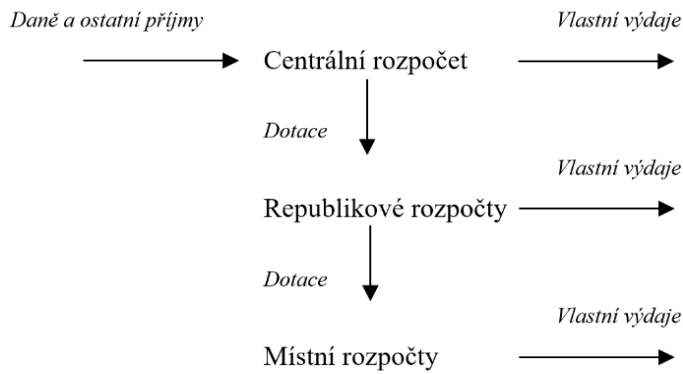

Obrázek 1.3: Kombinovaný model fiskálního federalismu v České republice

Zdroj: Upraveno dle Provazníková, 2015, s. 39

1.2.4 Centralizovaný model

Jak uvádí Peková (2011b, s. 451) v centralizovaném modelu hraje zásadní roli ústřední vláda, do jejíhož rozpočtu plynou veškeré příjmy. Ty jsou následně rozdělovány prostřednictvím účelových dotací mezi nižší vládní úrovně (viz obrázek č. 1.4). Vzniká tak výrazná závislost těchto vlád na vládě centrální, která může výrazně ovlivňovat jejich činnost. V praxi existoval tento model do roku 1990 v Československu.

Obrázek 1.4: Centralizovaný model fiskálního federalismu

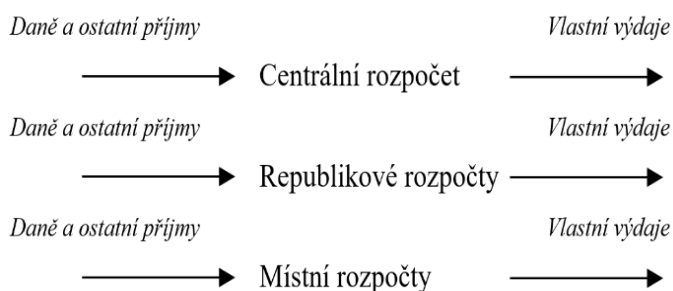
Zdroj: Upraveno dle Provaníková, 2015, s. 40

Výhodou modelu je jednotné inkaso daňových příjmů, které plynou pouze do rozpočtu centrální vlády a s tím související eliminace vzájemné konkurence nižších vládních úrovní při získávání finančních prostředků.

Naopak mezi slabiny lze zařadit neobjektivitu při přerozdělování finančních prostředků nižším vládním úrovním (viz také Oates, 1991), hrozbu korupčního jednání, nesoběstačnost těchto vládních úrovní a nedostatečnou motivaci ke hledání vlastních zdrojů příjmů.

1.2.5 Decentralizovaný model

Zde je typická naprostá finanční soběstačnost všech úrovní vlády. Ty mají přesně definované příjmy, které dostatečně pokryjí jejich potřeby (viz obrázek č. 1.5). Existuje rozsáhlá daňová pravomoc vlád, které mohou měnit daňové sazby.

Obrázek 1.5: Decentralizovaný model fiskálního federalismu

Zdroj: Upraveno dle Provaníková, 2015, s. 40

Navíc neexistuje přerozdělovací proces, v důsledku čehož může docházet k prohlubování disparit napříč jednotlivými územními celky. Zjednodušeně řečeno bohaté regiony bohatnou a chudé chudnou.

Další nevýhody spatřuje Lajtkepová (2009, s. 84) v:

- oslabení vztahů mezi centrální vládou a nižšími vládními úrovněmi,
- poklesu (daňových) příjmů rozpočtu ústřední vlády a v důsledku toho vzniklým nedostatkem prostředků pro zabezpečování důležitých veřejných služeb,
- riziku prohlubování disparit mezi jednotlivými vládními úrovněmi způsobeným nerovnoměrným rozdělováním finančních prostředků,
- riziku nežádoucí migrace lidí z chudších oblastí do bohatších (Tieboutův model),
- absenci snahy místních vlád tvořit rezervy pro nežádoucí situace (živelní katastrofy),
- poklesu pružnosti a efektivnosti řízení sociálně-ekonomických procesů.

Jako pozitivum lze označit přijetí odpovědnosti místních vlád za vynakládání finančních prostředků vůči voličům a v souladu se zásadou subsidiarity i možnost rychlého řešení problémů v hospodaření.

2. ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE

Vymezení veřejné správy (dále jen VS) je poměrně složité a její jednotlivé definice se u různých autorů liší. Nejčastěji bývá označována jako činnost volených orgánů směřující k naplnění veřejného zájmu v zákonem stanovených mezích.

V ČR se uplatňuje tzv. smíšený (spojený) model VS tvořený:

- státní správou – státní orgány a orgány státem pověřené,
- územní samosprávou – kraje a obce (územně samosprávné celky, dále jen ÚSC), které vykonávají vlastní samosprávu (samostatná působnost, dále jen SP) a v různém rozsahu i státní správu (přenesená působnost, dále jen PP).

2.1 Kraj

Existenci krajů jako vyšších ÚSC v ČR upravuje ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Na základě článku 1 tohoto ústavního zákona bylo s účinností od 1. 1. 2000 zřízeno 14 vyšších ÚSC.

Krajem je označováno samosprávné územní společenství občanů, které jako veřejnoprávní korporace s právní subjektivitou disponuje vlastním majetkem, vystupuje vlastním jménem a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Jeho hlavním úkolem je péče o všestranný rozvoj území a potřeby občanů (§ 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajském zřízení)).

2.2 Obec

„Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“ (§ 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení)).

Obce kromě samosprávy vykonávají v různé míře i státní správu (PP). Z hlediska výkonu a míry PP jsou rozeznávány:

- obce základního typu (I. stupně) – nařízení platí pouze na území dané obce,
- obce s pověřeným obecním úřadem (II. stupně) – nařízení platí na území dané obce a příslušném správním obvodu – matriční, stavební řízení,
- obce s rozšířenou působností (III. stupně) – tzv. malý okres. Stejně jako v případě obcí II. typu platí nařízení i pro příslušný správní obvod. Rozdílem je rozsah výkonu státní správy, který je v případě obce III. typu nejširší.

Status obce I. typu mají všechny obce v ČR, obcí II. typu je 2 021. Nejméně (205) je obcí s rozšířenou působností (Ministerstvo vnitra ČR, 2022).

Ve srovnání s ostatními členskými zeměmi Evropské unie se ČR s počtem 6 258 obcí v roce 2021 řadila vysoko nad průměr. Více obcí bylo jen ve Francii (34 965), Německu (10 799), Španělsku (8 131) a Itálii (7 904). Naopak k zemím s nejnižším počtem obcí se tradičně řadí Irsko (31), Litva (60) a zejména pak Lotyšsko, které od roku 2011 zredukovalo počet obcí z 524 na 42 (OECD 2021, Council of European Municipalities and Regions © 2014-2023).

Ani v přepočtu na obyvatele si ČR nevede příliš dobře. Podle dat Eurostatu byl v roce 2021 průměrný počet obyvatel připadajících na jednu obec 1 710, což je druhá nejnižší hodnota v rámci Evropské unie. To potvrzují i data Českého statistického úřadu, ze kterých je patrné, že cca 76 % všech obcí v ČR má do 1 000 obyvatel (viz tabulka č. 2.1).

Počet obyvatel	Počet obcí	Podíl v %
1-199	1 391	22,2 %
200-499	2 003	32 %
500-999	1 375	22 %
1 000-4 999	1 221	19,5 %
5 000 a více	268	4,3 %
Celkem	6 258	100 %

Tabulka 2.1: Velikostní struktura obcí v České republice k 1. 1. 2021

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

Z této roztržitosti plyne zejména pro menší municipality řada problémů, mezi které lze zařadit:

- omezenost daňových příjmů – kvůli nízkým daňovým příjmům jsou obce méně soběstačné a nemohou financovat větší investiční (často infrastrukturní) projekty,
- kvalifikaci vedení obcí – vzhledem k nízkému počtu obyvatel je vedení malých obcí zpravidla vykonáváno tzv. neuvolněně, tedy ve volném čase po zaměstnání. To se projevuje při výkonu některých specializovaných činností, které musí obce nehledě na počet obyvatel vykonávat (např. veřejné opatrovnictví, odpadové hospodářství, volební záležitosti, normotvorba apod.),
- absenci úspor z rozsahu – při nízkém počtu obyvatel jsou jednotkové náklady na zajišťování veřejných statků a služeb vyšší než v případě větších obcí,
- vysoké náklady na chod úřadu – výše běžných výdajů na chod obce (zajišťování prostředků občanské vybavenosti – školy, zdravotní střediska, vodovody a kanalizace, pozemní komunikace, pošty, rekreační a kulturní objekty apod.), úřadu a odměňování zastupitelů snižuje možnost těchto municipalit realizovat svěřené kompetence i vlastní investiční projekty.

Jak uvádí Provozničková (2015, s. 21) tento stav může být řešen zákonným slučováním obcí (patrně zejména v Belgii, Rakousku či Německu) nebo spoluprací obcí (sdílení prostředků pro společný výkon kompetencí). V ČR lze pozorovat spíše trend druhý, kdy menší obce spolupracují v rámci svazků (SP) nebo prostřednictvím veřejnoprávních smluv přenechávají výkon určité činnosti větším obcím (PP – typicky řešení přestupků nebo výkon obecní policie).

2.3 Rozpočet územní samosprávy

Rozpočty krajů a obcí jsou součástí soustavy veřejných rozpočtů. Jedná se o decentralizované peněžní fondy, do kterých plynou příjmy, které ÚSC rozdělují na financování produkce veřejných statků a služeb. To vše funguje na principu nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti.

Financování územní samosprávy v ČR je založeno na tzv. kombinovaném modelu fiskálního federalismu, jehož podstata spočívá v kombinaci vlastních a cizích příjmů samospráv. Vlastními příjmy jsou převážně výnosy z daní, které lze členit na daně sdílené a výlučné (svěřené). Zásadní místo patří daním sdíleným, které jsou často vysoce progresivní a v důsledku toho generují vysoké výnosy. V ČR je sdílenou daň z přidané hodnoty (dále jen DPH) a daň z příjmů (důchodové). Svěřené daně jsou spíše doplňkem daňových příjmů (daň z nemovitých věcí – dále jen DNV a místní poplatky). Územní samosprávy jsou tak do určité míry ekonomicky nezávislé. Míru této nezávislosti však snižuje výrazná roztržitost územní samosprávy na našem území. Nejvíce patrné je to v případě obcí, kde jsou příjmy malých obcí (v ČR většina) tak nízké, že jim neumožňují realizovat větší investiční projekty. V tomto bodě pak nastupuje stát, který tyto projekty dofinancovává prostřednictvím transferů.

2.3.1 Příjmy a výdaje územně samosprávných celků

„Veřejné příjmy jsou základním zdrojem krytí veřejných výdajů, kterými se financují potřeby veřejného sektoru včetně veřejné správy“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2012, s. 204).

Pro jejich členění lze využít řadu hledisek – návratnost, čas, míra závaznosti, plánovatelnost. Nejčastěji používaným je však hledisko druhové, které člení příjmy na:

- daňové – vychází ze zákona o rozpočtovém určení daní (dále jen RUD) a zákona o místních poplatcích,
- nedaňové – jejich výši mohou ÚSC přímo ovlivnit (hospodářská činnost, prodej nekapitálového majetku),
- kapitálové – prodej kapitálového majetku a cenných papírů,
- přijaté transfery a dotace – k financování výkonu PP i pro podporu SP (běžné – většinou nárokové a kapitálové – nenárokové).

„Veřejné výdaje představují vztahy rozdělení a užití veřejných rozpočtů a mimorozpočtových veřejných fondů v rozpočtové soustavě“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2012, s. 209).

Nejběžnějším hlediskem pro jejich členění je hledisko ekonomické, které rozlišuje (Provazníková, 2015, s. 194):

- běžné (neinvestiční) výdaje – opakují se a slouží k financování provozních potřeb územní samosprávy (platy zaměstnanců, energie, nákup materiálu),
- kapitálové (investiční) výdaje – často jednorázové, na dlouhodobé investiční záměry.

Mezi další hlediska patří:

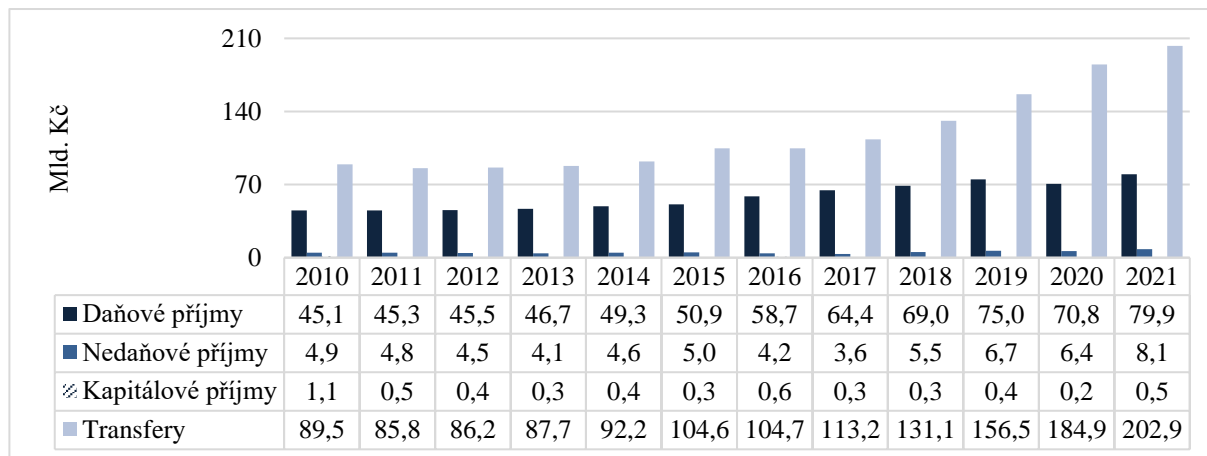
- hledisko návratnosti – návratné (půjčky) a nenávratné (většina),
- hledisko rozpočtového plánování – plánované (plánovatelné, mandatorní), neplánované (nahodilé),
- hledisko rozpočtové skladby – druhové (závazné členění na běžné – třída 5 a kapitálové výdaje – třída 6), funkční (odvětvové, 6 skupin výdajů),
- hledisko charakteru infrastruktury – ekonomické (výrobní účely), sociální (vzdělávání, péče o zdraví, sociální péče),
- hledisko funkcí veřejných financí – alokační (nákup zboží a služeb, financování veřejných statků), redistribuční (doplňkové peněžní transfery obyvatelstvu), stabilizační.

2.3.2 Rozpočty krajů

Z hlediska funkce lze na kraje nahlížet dvojím způsobem. Tím prvním je pohled dovnitř, kdy kraje financují vlastní činnosti spočívající převážně ve výkonu státní správy, zajišťování dopravní obslužnosti, financování krajského školství, zdravotnictví a sociální péče. Cílem toho je péče „o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů“ (odst. 4 § 1 zákona č. 129/2000 Sb.). Z druhého pohledu fungují kraje jako mezistupeň centrální vlády a obcí, prostřednictvím kterého jsou obcím poskytovány finanční prostředky ze státního rozpočtu (dále jen SR). Jedná se zejména o obcemi zřízené organizace v oblasti školství, zdravotnictví a sociálních služeb v kraji.

Dominantní roli na straně příjmů tedy hrají účelové transfery (viz graf č. 2.1) z nichž stabilně více než 90 % tvoří neinvestiční transfery. Převážně se jedná o průtokové dotace Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (financování školství v kraji – přímé náklady škol zřizovaných kraji a obcemi), Ministerstva práce a sociálních věcí (financování sociálních služeb – v kompetenci krajů od roku 2015) a Ministerstva dopravy (údržba dopravní infrastruktury).

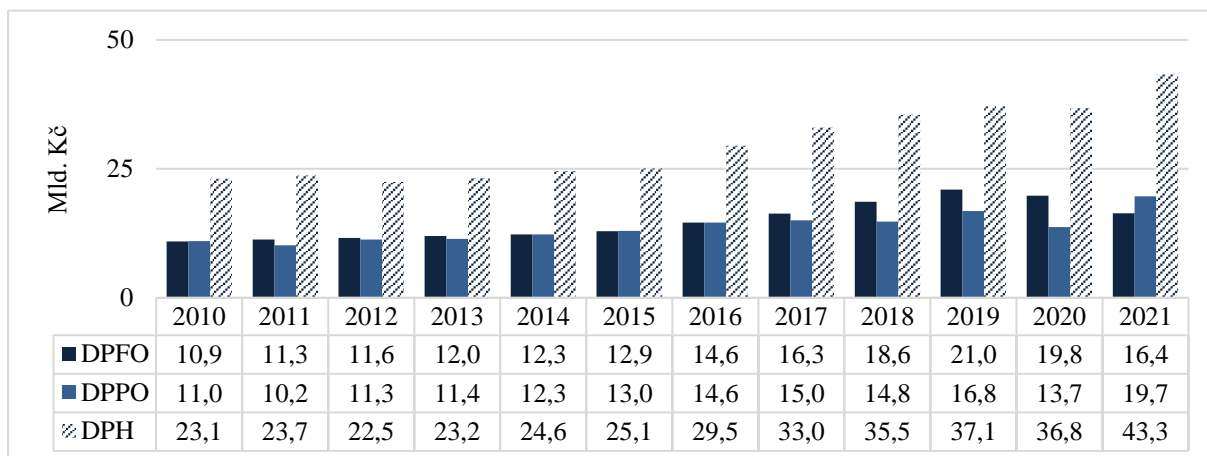
Výše investičních transferů se mezi lety 2010-2021 zvýšila téměř 16násobně (z 867,6 mil. Kč na 14 396,7 mil. Kč), to ale nemění nic na tom, že jejich role je v krajských rozpočtech spíše marginální. Jedná se převážně o transfery související s výstavbou dopravní infrastruktury, územním rozvojem a ochranou životního prostředí.

Graf 2.1: Příjmy krajských rozpočtů v letech 2010-2021

Zdroj: Státní závěrečné účty územních rozpočtů, 2010-2021

Dalším důležitými příjmem krajů jsou sdílené daně (cca 30 %). V porovnání s obcemi je jejich absolutní i relativní výše výrazně nižší. Důvodem toho je fakt, že kraje jsou převážně financovány tzv. nepřímou, tedy ze SR prostřednictvím transferů. Tradičně nejvýznamnější role patří DPH, která tvoří více než polovinu veškerých daňových příjmů krajů, druhá polovina připadá na daň z příjmů fyzických osob (dále jen DPFO) a daň z příjmů právnických osob (dále jen DPPO). Podíl ostatních příjmů se pohybuje okolo 3 % a jejich role je spíše doplňková.

Graf 2.2: Daňové příjmy krajských rozpočtů v letech 2010-2021

Zdroj: Státní závěrečné účty územních rozpočtů, 2010-2021

Výdajová stránka krajských rozpočtů je převážně tvořena běžnými výdaji, které ve sledovaném období činily 83-91 % celkových výdajů (viz tabulka č. 2.2). V drtivé většině se jedná o neinvestiční transfery neziskovým a příspěvkovým organizacím (vlastním i cizím) v oblasti školství (přímé náklady na vzdělávání), zdravotnictví (nemocnice, zdravotnická záchranná služba), sociální péče (domovy pro seniory, dětské domovy) a kultury (muzea, galerie). Druhou největší položkou jsou kompenzace dopravcům na základě smluv o veřejných službách v přepravě cestujících. V neposlední řadě je nutné zmínit i výdaje na samotný chod krajských úřadů (platy a související platby, nákupy materiálu, vody, paliv, energií a ostatních služeb), které se pohybují okolo 5 % běžných výdajů.

Výše kapitálových výdajů proti těm běžným spíše kolísá a závisí na konkrétních investičních aktivitách krajů. Jedná se zejména o investice do dopravní infrastruktury, územního rozvoje, ochrany životního prostředí a investiční transfery organizacím v oblasti vzdělávání, zdravotnictví, sociální péče, kultury, státní správy a samosprávy (dotace obcím).

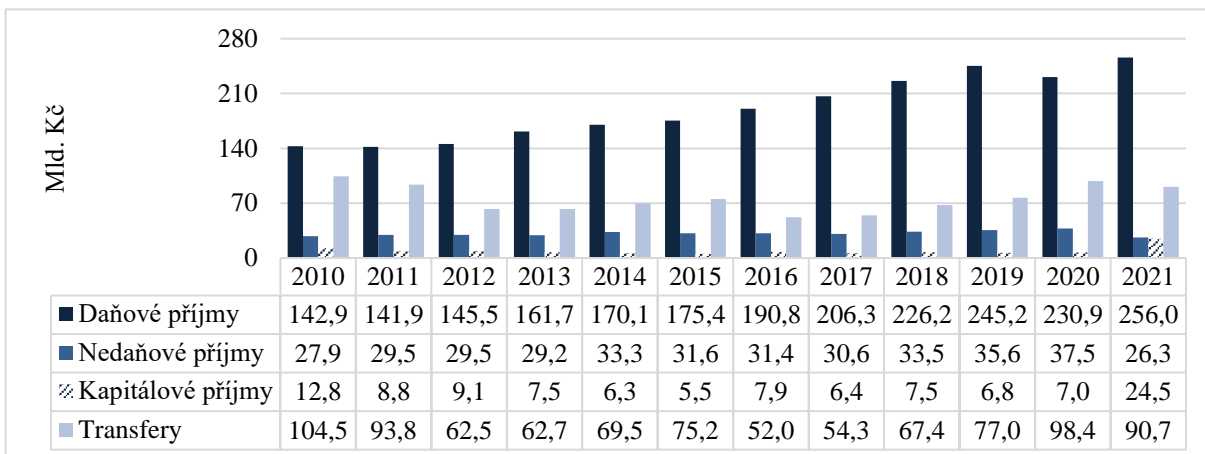
Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Běžné výdaje (mld. Kč)	118,7	119,6	122,2	123,6	125,4	133,9	141,1	155,2	175,7	200,4	229,5	249,6
z toho:												
Platy a ostatní platby za práci	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7	2,8	2,9	3,1	3,5	3,7	3,9	4,0
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	-	-	-	-	-	-	-	1,0	1,2	1,3	1,3	1,3
Nákup materiálu	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3	0,5	0,3	0,3	0,4	0,5	0,9	0,4
Úroky vlastní	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,2	0,3	0,2	-
Nákup vody, paliv a energie	0,1	0,3	0,4	0,5	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-
Nákup služeb	3,1	3,5	3,4	3,1	2,9	2,6	2,3	2,7	3,0	3,0	3,0	2,9
Ostatní nákupy	1,6	1,7	1,0	1,2	1,2	1,7	1,8	1,9	2,1	2,0	1,6	1,7
Výdaje na dopravní územní obslužnost	12,5	12,4	13,0	13,3	13,7	12,7	13,0	13,7	14,5	15,3	18,8	21,0
Transfery podnikatelským subjektům	3,9	4,0	4,1	4,0	3,9	3,8	4,1	4,5	4,9	5,7	6,8	7,4
Transfery neziskovým a podobným organizacím	40,2	38,7	2,2	2,2	2,3	5,1	6,0	7,0	8,5	9,7	10,5	11,9
Transfery příspěvkovým a podobným organizacím	49,8	51,9	90,9	91,2	94,1	98,8	105,1	116,2	131,1	151,9	174,9	189,7
Transfery obyvatelstvu	0,4	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové výdaje (mld. Kč)	20,0	18,3	18,6	15,3	18,5	27,3	14,5	17,4	30,1	32,3	37,9	33,8
z toho:												
Investiční nákupy a související výdaje	10,7	9,9	10,4	8,5	10,1	16,5	4,5	5,9	12,5	13,9	18,2	-
Nákup akcií a majetkových podílů	-	-	-	-	-	-	-	1,1	0,6	0,8	0,6	-
Transfery podnikatelským subjektům	0,5	1,2	0,8	0,6	0,6	0,5	0,5	0,9	1,4	1,0	1,0	-
Transfery neziskovým a podobným organizacím	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4	0,3	-
Transfery příspěvkovým organizacím	5,9	4,1	4,3	3,8	5,1	6,8	5,2	4,7	8,2	11,0	11,0	-
Celkové výdaje (mld. Kč)	138,7	137,9	140,8	138,9	143,9	161,2	155,6	172,6	205,7	232,7	267,4	283,4

Tabulka 2.2: Výdaje krajských rozpočtů v letech 2010-2021

Zdroj: Státní závěrečné účty územních rozpočtů, 2010-2021

2.3.3 Rozpočty obcí

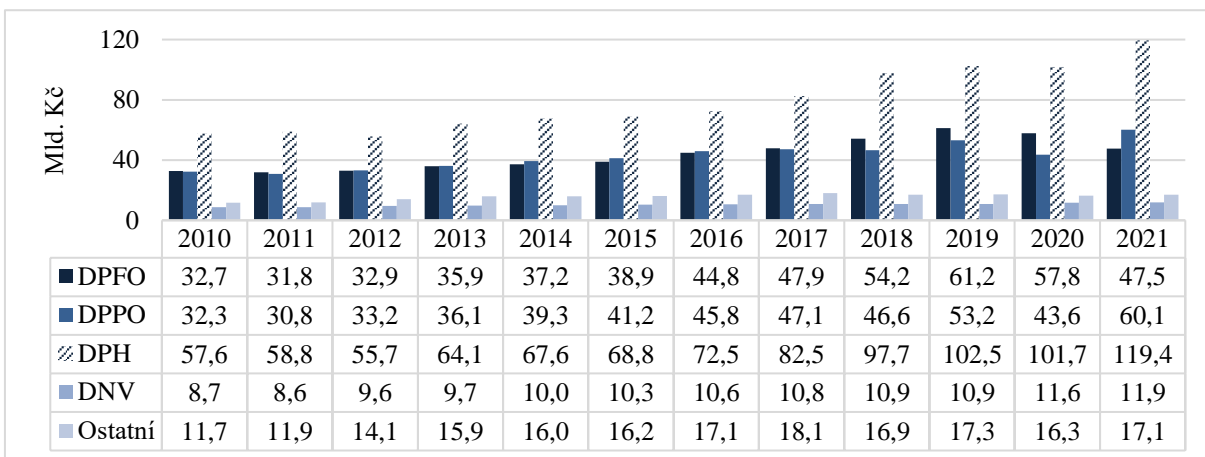
Obce jsou převážně konečným příjemcem finančních prostředků, které používají na činnosti týkající se vlastní samosprávy a svěřené státní správy. Z tohoto důvodu jsou nejvýznamnější položkou příjmů jejich rozpočtů příjmy vlastní (viz graf č. 2.3).

Graf 2.3: Příjmy obecních rozpočtů a rozpočtů DSO v letech 2010-2021

Zdroj: Státní závěrečné účty územních rozpočtů, 2010-2021

Do této skupiny patří příjmy daňové, nedaňové a kapitálové. Většinu z nich tradičně tvoří příjmy daňové (ve sledovaném období v průměru 62 %). Téměř polovina je tvořená DPH, dalších cca 40 % pochází z DPPO a DPFO. Oproti krajům jsou příjmy doplňovány ještě daní příjmy z DNV a místních poplatků (viz graf č. 2.4).

Graf 2.4: Daňové příjmy obecních rozpočtů v letech 2010-2021 – detailně

Zdroj: Státní závěrečné účty územních rozpočtů, 2010-2021

Nedaňové příjmy tvoří asi 10 % příjmů a obce je získávají nejčastěji z vlastního podnikání. Okrajovou záležitostí jsou pak příjmy kapitálové (3 %). Obce totiž většinou nechtějí prodávat vlastní kapitálový majetek (pozemky a budovy) a uchylují se spíše k jeho pronájmu. Příjmy z něj jsou sice nižší než z případného prodeje, ale opakují se pravidelně. Na základě uzavřené nájemní smlouvy může také dojít k přesunu nákladů na údržbu majetku na pronajímatele. Význam těchto příjmů spočívá pro obce v jejich neúčelovosti a v případě nedaňových a kapitálových příjmů i možnosti ovlivnit jejich výši, což zvyšuje jejich nezávislost.

Výrazná roztržitost velikostní struktury obcí v ČR neumožňuje nastavit systém jejich financování tak, aby byly všechny plně finančně soběstačné. Proto je nutný i určitý podíl cizích zdrojů (transfery), které z drtivé většiny pochází od státu prostřednictvím:

- všeobecné pokladní správy – např. financování voleb nebo výkonu státní správy,
- rozpočtových kapitol ministerstev – především Ministerstvo školství mládeže tělovýchovy, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo pro místní rozvoj,
- státních mimorozpočtových fondů – Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond životního prostředí a Státní fond dopravní infrastruktury.

Okrajovou roli hrají transfery z rozpočtů krajů. Ve vývoji inkasa transferů lze ve sledovaném období pozorovat tři výkyvy, a to v letech:

- 2011-2012 – přenos vyplácení nepojistných sociálních dávek z obcí na úřady práce,
- 2015-2016 – výrazný pokles investičních transferů,
- 2020-2021 – jednorázové kompenzace vyplacené v souvislosti se snížením daňových příjmů po zrušení tzv. superhrubé mzdy ve výši 13,4 mld. Kč.

I přesto, že se podíl transferů na příjmové stránce obecních rozpočtů spíše snižuje, tvoří stále významnou položku obecních příjmů.

Jak bylo uvedeno výše, obce jsou zpravidla konečným příjemcem finančních prostředků, které využívají na vlastní činnosti. Od toho se odvíjí i struktura jejich výdajů (viz tabulka č. 2.3). Stejně jako v případě krajů jsou výdaje obcí většinou neinvestičního charakteru (okolo 70 %). Zhruba z poloviny na nich participují výdaje na chod obcí a obecních úřadů. Jedná se především o platy zaměstnanců a s tím souvisejícími odvody, výdaje na energetické zdroje, materiál a nákup služeb (opravy, poštovní služby, služby v oblasti informatiky). Další významnou položkou jsou neinvestiční transfery příspěvkovým (školy, zařízení kulturní a zájmové činnosti, zařízení sociální péče), neziskovým a podobným organizacím (obecně prospěšné společnosti,

církve), podnikatelským subjektům a do roku 2013 i transfery obyvatelstvu (nepojistné sociální dávky, které přešly na úřady práce). V posledních letech také došlo v důsledku změny metodiky vykazování výdajů v Praze k nárůstu významu kompenzací dopravcům v rámci dopravní územní obslužnosti.

V prakticky celém sledovaném období s výjimkou let 2010-2012 běžné výdaje rostly a jejich nárůst se předpokládá i v následujících letech. Tento trend však neplatí pro výdaje kapitálové. Výkyvy v jejich výši jsou způsobené jednak nižším objemem investičních projektů obcí a zároveň pomalým náběhem čerpání evropských dotací v novém programovém období (situace od roku 2015). Zejména menší a středně velké obce totiž často dochází ke zjištění, že nejsou schopny investiční projekty související s modernizací obce samy finančně zvládnout, a proto je raději odkládají do doby, než si na ně ušetří.

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Běžné výdaje (mld. Kč)	199,9	194,7	168,3	174,1	180,3	181,0	189,0	206,9	229,7	244,2	253,6	263,5
z toho:												
Platy a ostatní platby za práci	27,4	26,5	26,2	27,4	28,9	29,8	31,2	33,4	38,1	40,4	42,7	57,6
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	-	-	-	-	-	-	-	10,6	11,8	12,7	13,4	-
Nákup materiálu	4,4	4,0	4,0	4,6	4,8	5,0	5,0	5,5	6,4	6,7	6,9	-
Úroky vlastní	-	2,2	2,2	1,9	1,8	1,5	1,3	1,1	1,3	1,5	1,3	-
Nákup vody, paliv a energie	6,6	6,8	7,1	7,5	6,9	6,8	6,9	7,0	7,1	7,6	7,7	-
Nákup služeb	31,8	30,4	30,5	31,3	30,9	30,7	31,6	36,9	39,6	43,0	44,1	46,2
Ostatní nákupy	19,0	16,6	15,2	16,8	18,8	17,2	19,8	19,5	21,7	20,5	20,3	-
Výdaje na dopravní územní obslužnost	4,3	4,5	4,8	4,9	5,0	5,0	5,2	21,6	23,0	24,4	25,7	26,6
Transfery podnikatelským subjektům	17,6	17,0	16,5	17,1	18,4	19,0	19,1	4,6	5,1	5,3	6,4	-
Transfery neziskovým a podobným organizacím	8,5	8,7	4,7	5,3	5,6	6,1	6,2	6,9	7,6	7,9	8,4	-
Transfery příspěvkovým a podobným organizacím	31,4	32,7	36,8	36,1	37,9	40,7	41,6	48,3	54,1	61,6	64,7	68,6
Transfery obyvatelstvu	26,2	25,8	0,8	1,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové výdaje (mld. Kč)	91,6	80,3	72,1	69,1	90,3	85,2	52,5	68,7	96,3	94,5	101,2	100,6
Z toho:												
Investiční nákupy a související výdaje	83,0	71,1	62,1	60,1	78,3	77,9	47,0	63,4	87,2	86,2	90,3	-
Nákup akcií a majetkových podílů	-	1,0	0,4	0,6	4,2	1,1	0,7	0,6	1,0	0,5	1,5	-
Transfery podnikatelským subjektům	1,9	2,9	5,6	4,7	3,4	1,8	1,2	0,5	2,0	1,7	2,6	-
Transfery neziskovým a podobným organizacím	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0,9	0,8	1,1	-
Transfery příspěvkovým organizacím	1,7	1,7	1,6	1,3	1,6	2,2	2,4	2,7	3,6	3,6	3,4	-
Celkové výdaje (mld. Kč)	291,5	275,0	240,5	243,2	270,6	266,2	241,5	275,6	326,0	338,7	354,8	364,1

Tabulka 2.3: Výdaje obecních rozpočtů a rozpočtů DSO v letech 2010-2021

Zdroj: Státní závěrečné účty územních rozpočtů, 2010-2021

Z hlediska druhového patří mezi nejvýznamnější oblasti výdajů obecních rozpočtů místní správa, doprava, vodní hospodářství, vzdělávání a školské služby, bydlení a komunální služby a ochrana životního prostředí. Podle počtu obyvatel obcí se však jejich podíly liší.

Tabulka č. 2.4 zobrazuje druhové rozdělení výdajů podle velikostních kategorií obcí v roce 2020. Z ní lze vyvodit následující závěry:

- nejvýznamnějším výdajem všech obcí neohledně na velikost jsou výdaje na správu. Tradičně největší podíl tvoří u malých obcí, které nemohou dosahovat úspory z rozsahu,
- nejmenší obce vynakládají cca 90 % peněžních prostředků kromě správy do oblastí bydlení, vodního hospodářství, ochrany životního prostředí a dopravy (u ostatních obcí je tento podíl nižší). Naopak výdaje na školství nebo sociální péči jsou prakticky nulové. To souvisí s malým zastoupením těchto zařízení v nejmenších obcích,
- s růstem počtu obyvatel roste díky úsporám z rozsahu podíl výdajů do neinfrastrukturních činností (kultura, sport a zájmová činnost, vzdělávání, sociální služby),
- nejvyšší podíl výdajů na dopravu mají největší obce, což souvisí s vysokým počtem a délkou jejich komunikací.

Položka	1-199	200-499	500-999	1000-4999	5 000 a více
Správa	36 %	28 %	22 %	19 %	23 %
Bydlení	16 %	17 %	16 %	17 %	13 %
Doprava	9 %	10 %	11 %	11 %	17 %
Vzdělávání	1 %	6 %	15 %	17 %	10 %
Životní prostředí	11 %	11 %	10 %	10 %	7 %
Vodní hospodářství	16 %	18 %	14 %	11 %	3 %
Kultura	4 %	4 %	4 %	4 %	8 %
Sport a zájmová činnost	3 %	3 %	4 %	5 %	7 %
Sociální služby	0 %	0 %	1 %	2 %	7 %
Bezpečnost	3 %	3 %	3 %	3 %	5 %

Tabulka 2.4: Struktura výdajů obcí podle velikostních kategorií v roce 2020

Zdroj: Kameníčková Věra, 2022

3. ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ

Daňové příjmy hrají významnou (v případě obcí klíčovou) roli při financování územní samosprávy v ČR. RUD vymezuje, do jakého rozpočtu daná daň nebo její část poputuje (Pospíšil, Žufan, 2019, s. 101). Legislativně ho upravuje zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) a vyhláška Ministerstva financí ČR (dále jen MF ČR) o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů, v platném znění (aktuálně vyhláška č. 249/2022 Sb.).

Pro účely RUD je zásadní členění daní na (Matej, 2017):

- svěřené (výlučné) – plynou výlučně do rozpočtu v místě jejich realizace. Jedná se o DNV a DPPO placenou krajem / obcí,
- sdílené – výnos je rozdělován napříč rozpočtovou soustavou mezi SR, rozpočty krajů a rozpočty obcí. Sdílenou daní je typicky:
 - DPH,
 - DPFO ze závislé činnosti,
 - DPFO vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
 - DPFO včetně výnosu záloh poplatníka v paušálním režimu na DPFO,
 - DPFO, která je rovna paušální dani,
 - DPPO včetně DPPO vybírané srážkou podle zvláštní sazby (Finanční správa, 2021).

Způsob financování územní samosprávy v ČR prošel řadou změn v rámci, kterých docházelo k úpravám struktury svěřených a sdílených daní, podílů územních samospráv na sdílených daních, způsobu redistribuce sdílených daní mezi ÚSC a v souvislosti se změnami struktury VS (existence okresů jako participantů na sdílených daních do roku 2002, vznik krajů v roce 2000 a jejich zařazení do RUD od roku 2002) i ke změnám subjektů na těchto daních participujících. Tyto změny často narážely na nesouhlas samotných územních samospráv, které se změnami cítily poškozeny (malé obce, střední obce, poté kraje). Zde je třeba dodat, že při stávající struktuře územní samosprávy v ČR, která je velmi roztržštěná nelze přijmout takové změny, které by vedly ke spokojenosti všech. Prvním doporučením je tedy nejprve vyřešit tyto problémy prostřednictvím redukce počtu obcí v ČR a následně navrhnout model jejich financování.

Historiky změny v RUD rozdělit do tří etap:

- 1993 až 1995,
- 1996 až 2000,
- 2001 a do současnosti.

3.1 Rozpočtové určení daní v letech 1993 až 2000

V prvních dvou etapách se výše příjmů obcí odvíjela od ekonomické výkonnosti okresu. Mezi takto rozdělované daně byla zařazena DPFO ze závislé činnosti a DPPO, na kterých spolu s obcemi participovaly okresy se státem a DPFO ze samostatné výdělečné činnosti podnikatelů náležící pouze obcím. V praxi to vedlo k nárůstu disparit mezi obcemi a vzniku nezdravého konkurenčního prostředí v případě DPFO ze samostatné výdělečné činnosti, která byla rozdělována na základě trvalého bydliště podnikatelů. Na základě toho je možné konstatovat, že tento způsob financování není pro územní samosprávu příliš vhodný. Důvodem toho je zejména fakt, že na rozdíl od soukromého se veřejný sektor neorientuje na zisk, a tudíž vykonává činnosti, které by mohly být z pohledu ziskového sektoru označeny jako neefektivní. Nicméně pro rozvoj společnosti jsou potřeba. Místně příslušnými byly výnosy z DNV a DPPO, kdy byla poplatníkem obec.

3.2 Rozpočtové učení daní v letech od roku 2001

Výše zmíněné problémy se snažil vyřešit zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) a na jeho základě vzniklý nový systém přerozdělování daňových příjmů. Hlavním motivem pro jeho zavedení byla snaha:

- vyrovnat nerovnováhu v daňových výnosech obcí (zejména malých),
- eliminovat pochybné aktivity obcí ve snaze o zvýšení příjmů z DPFO ze samostatné činnosti,
- rozšířit spektrum sdílených daní,
- sblížit dynamiku růstu daňových příjmů obcí vůči SR (Provazníková, 2015, s. 118).

Sdílené daně oproti předchozímu nastavení doplnilo 70 % z DPFO osob samostatně výdělečně činných, DPFO vybíraná srážkou a nově i DPH.

Většina z těchto daní plynula do SR (79,41 %). Zbývajících 20,59 % získaly obce nově na základě poměru počtu jejich obyvatel k celkovému počtu obyvatel ČR a tzv. velikostní kategorie obce (viz tabulka č. 3.1).

Počet obyvatel obce	Koeficient velikostní kategorie obcí	Počet obyvatel obce	Koeficient velikostní kategorie obcí
do 100	0,4213	20 001-30 000	0,7102
101-200	0,5370	30 001-40 000	0,7449
201-300	0,5630	40 001-50 000	0,8142
301-1500	0,5881	50 001-100 000	0,8487
1 501-5 000	0,5977	100 0001-150 000	1,0393
5 001-10 000	0,6150	150 001 a více	1,6715
10 001-20 000	0,7016	Hlavní město Praha	2,7611

Tabulka 3.1: Koeficienty velikostních kategorií obcí

Zdroj: Provazníková, 2015, s. 120

Touto změnou došlo částečně ke stabilizaci financování obcí a jejich rozpočty se staly předvídatelnějšími. Na druhou stranu ale výrazně rychlejší růst velikostního koeficientu u větších obcí tyto disparity prohloubil.

Svěřenými daněmi obcí zůstaly:

- 30 % z DPFO osob samostatně výdělečně činných (dle trvalého bydliště podnikatele),
- DNV,
- DPPO placená obcemi.

První koncepční změny byly zaznamenány v roce 2002, kdy byly mezi příjemce sdílených daní zařazeny nově vzniklé kraje. Jejich podíl z celostátního výnosu sdílených daní byl mezi ně rozdělován podle finanční náročnosti zařízení převedených do působnosti krajů (viz tabulka č. 3.2).

Kraj	Procentní podíl	Kraj	Procentní podíl
Hlavní město Praha	5,026663	Královéhradecký	6,230239
Středočeský	11,836032	Pardubický	5,311547
Jihočeský	8,386498	Vysočina	7,099474
Plzeňský	7,256508	Jihomoravský	10,005734
Karlovarský	3,729188	Olomoucký	6,6065
Ústecký	8,530216	Zlínský	5,302314
Liberecký	5,022286	Moravskoslezský	9,656801

Tabulka 3.2: Procentní podíly krajů na výnosu sdílených daní od roku 2002

Zdroj: Příloha č. 1 k zákonu č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 483/2001 Sb.

Výrazné změny přinesly novely zákona o RUD z let 2008 a 2013. Ty spočívaly v rozšíření kritérií přerozdělování sdílených daní mezi obce z jednoho na čtyři – rozloha, prostý počet obyvatel, přepočtený počet obyvatel a počet žáků v mateřských a základních školách zřizovaných obcemi. V rámci přepočteného počtu obyvatel došlo k redukci počtu velikostních kategorií obcí na čtyři a byly vytvořeny samostatné koeficienty pro čtyři největší města v ČR – hlavní město Praha, Plzeň, Ostrava a Brno (viz tabulky č. 3.3 a 3.4).

Obce s počtem obyvatel od-do	Koeficient postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0-50	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
51-2000	1,0700	50 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 50
2001-30000	1,1523	2136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 2000
30 001 a více	1,3663	34400,9 + 1,3663 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30000

Tabulka 3.3: Koeficienty a násobky postupných přechodů

Zdroj: Příloha č. 2 k zákonu č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 483/2001 Sb.

Město	Přepočítávací koeficient
Hlavní město Praha	4,0641
Plzeň	2,2961
Ostrava	2,2961
Brno	2,2961
Ostatní obce	1,0000

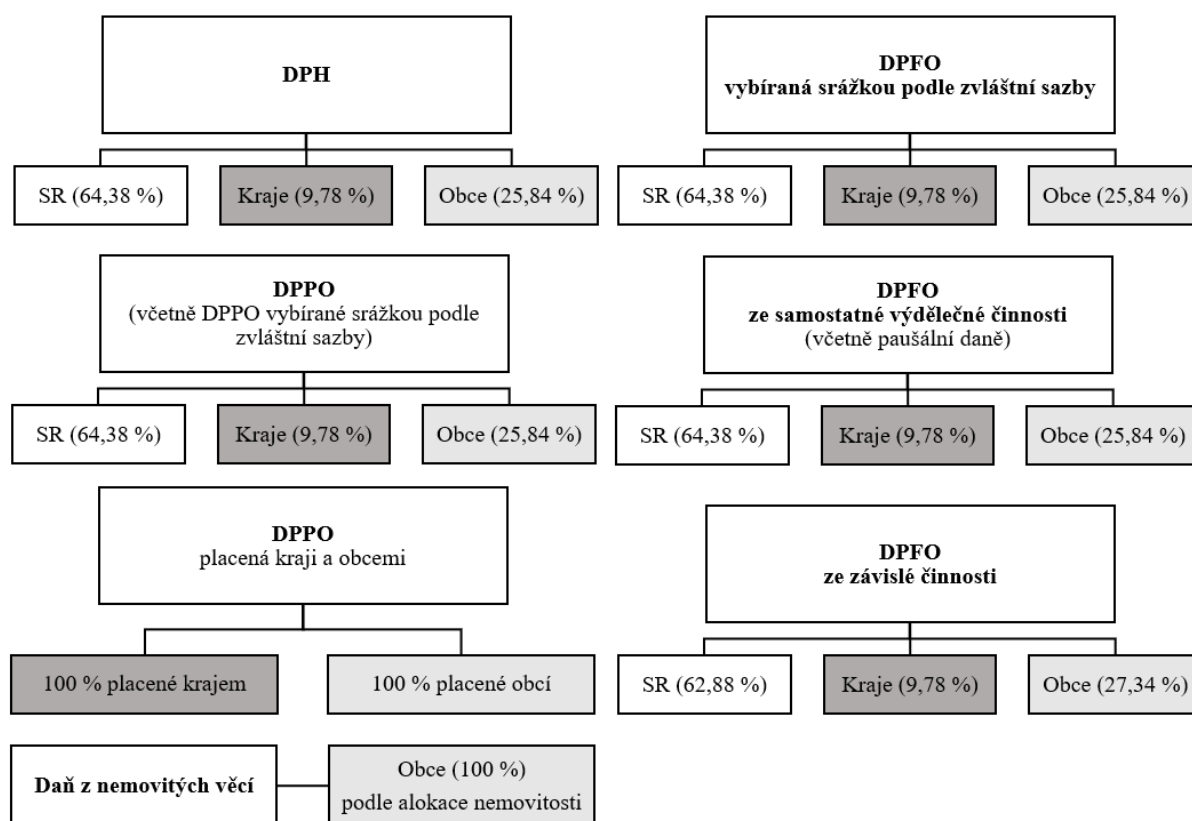
Tabulka 3.4: Přepočítávací koeficienty čtyř největších měst České republiky

Zdroj: Příloha č. 3 k zákonu č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 483/2001 Sb.

Tyto změny napravily skokové nárůsty koeficientů v předchozím nastavení. Nově došlo k vyrovnání výnosu připadajících na jednoho obyvatele napříč velikostními kategoriemi.

Další dílčí změny uskutečněné v letech 2016, 2017 a 2018 se týkaly převážně úprav podílů jednotlivých rozpočtů na sdílených daních. Změna v roce 2018 navíc přinesla navýšení váhy přepočítávacího koeficientu počtů žáků.

K zatím poslední změně RUD došlo k 1. 1. 2021 v souvislosti se zrušením tzv. superhrubé mzdy, v důsledku čehož poklesl celostátní příjem z DPFO ze závislé činnosti. Tento výpadek měl krajům i obcím kompenzovat vyšší podíl na sdílených daních – 9,78 % krajům a 25,84 % pro obce. Obcím navíc zůstalo i dalších 1,5 % DPFO ze závislé činnosti, která se mezi ně rozděluje podle poměru zaměstnanců obce k počtu všech zaměstnanců v ČR (Svaz měst a obcí ČR, 2021). Graficky ilustruje současné nastavení RUD obrázek č. 3.1.

Obrázek 3.1: Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2022

Zdroj: Finanční správa, 2021

Ani tyto změny však nevyřešily všechny problémy související s financováním územní samosprávy v ČR. Stále přetrvává stav, kdy zejména malé obce nemají příjmy dostatečně vysoké, aby mohly realizovat větší investice a bez pomoci státu je pouze akumulují na svých bankovních účtech. To souvisí s již několikrát zmíněným vysokým počtem velmi malých obcí a z toho vyplývající ekonomickou závislostí těchto celků na státu. Důsledkem toho jsou nemalé transakční náklady a rostoucí neefektivnost. Dalším problémem je fakt, že systém přerozdělování sdílených daní mezi obce neodpovídá demografické struktuře obyvatelstva a jejímu predikovanému vývoji, tedy stárnutí populace a navyšování podílu starších osob na celkové populaci, což zvyšuje nároky na rozpočty těchto obcí. V neposlední řadě zůstala nedořešená i situace kolem financování krajů, které participují na sdílených daních podle kritérií stanovených v roce 2005 a dnes již neodpovídají skutečným výdajovým oblastem realizovaným kraji.

Těmito problémy a jejich možným řešením se věnuje následující kapitola.

4. NÁVRHY ZMĚN V ROZPOČTOVÉM URČENÍ DANÍ

I přes významný pokrok ve snaze vyrovnat podmínky financování územní samosprávy v ČR stále existují argumenty pro změny RUD. Mezi ty nejčastější patří požadavky na úpravu kritérií přerozdělování daňových příjmů krajům a obcím či na vyšší finanční nezávislost územní samosprávy.

4.1 Cíl a metodika

Cílem výzkumu je navrhnout změny RUD, které budou lépe odpovídat současným požadavkům na financování územní samosprávy (viz kapitola 3.2) a otestovat dopady jejich případného zavedení do veřejných rozpočtů (SR, kraje, obce).

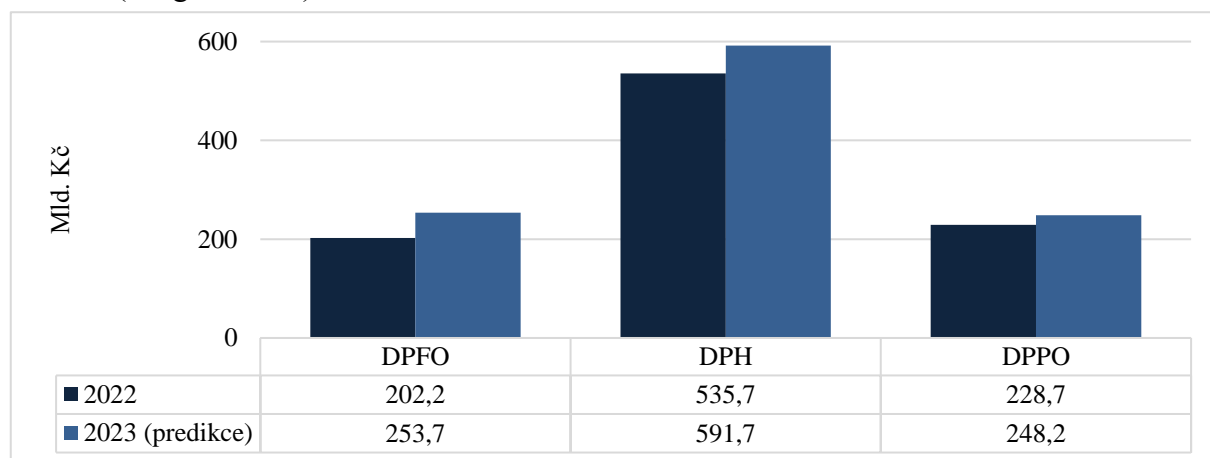
Zamýšlené změny se týkají tří oblastí:

- oblast č. 1 – struktura rozdělování sdílených daní mezi veřejné rozpočty,
- oblast č. 2 – metodika výpočtu podílů jednotlivých krajů,
- oblast č. 3 – metodika výpočtů podílů jednotlivých obcí.

Samotný výzkum probíhá v pěti krocích:

- určení problémů,
- stanovení kritérií a vah rozdělování sdílených daní mezi kraje a obce,
- vytvoření matematických vzorců pro přerozdělování sdílených daní mezi kraje a obce (viz přílohy B a D),
- testování navrhovaných modelů,
- vyhodnocení dopadů zavedení modelů.

Jako vstupní data jsou využity údaje z predikce daňových příjmů na rok 2023 zpracované MF ČR (viz graf č. 4.1).

Graf 4.1: Predikce výše sdílených daní v roce 2023

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2022a; Finanční správa, 2023b

Na základě této predikce by mělo meziročně dojít k nárůstu všech sdílených daní. Důvodem tohoto vývoje je zejména vysoká míra inflace (v roce 2022 ve výši 15,1 %) a v jejím důsledku rostoucí cenová hladina a navyšování mezd, které se pozitivně podepisují na nominálním inkasu daní.

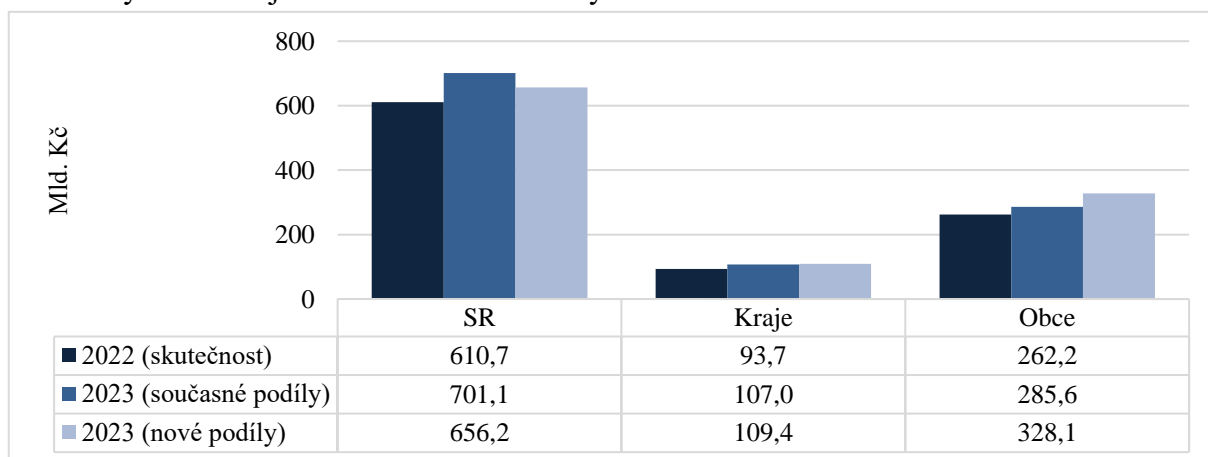
4.2 Oblast č. 1 – struktura rozdělování sdílených daní mezi veřejné rozpočty

Přijaté transfery hrají v rozpočtech ÚSC významnou roli (v případě krajů je to cca 65 %, u obcí 25 % celkových příjmů). Pokud chtějí tyto celky realizovat větší investiční projekty, musí velmi často vlastní prostředky doplnit prostředky právě z transferů. Donátorem bývá většinou stát v přímé nebo nepřímé podobě (prostřednictvím krajů). To se pak negativně odráží na výdajové stránce SR (mezi lety 2017-2021 cca 12 % celkových výdajů). Dále je třeba zmínit i administrativní a časovou náročnost při podávání žádostí o dotace (vysoká zejména u malých obcí) i při jejich vyhodnocování.

Nová struktura rozdělení sdílených daní tedy počítá se zvýšením podílu územní samosprávy na sdílených daních. Konkrétně je navrhováno:

- navýšení podílů krajů na z 9,78 % na 10 %,
- navýšení podílů obcí na z 25,84 % na 30 % a zrušení 1,5 % z DPFO ze závislé činnosti podle počtu zaměstnanců,
- snížení podílu SR z 64,38 % na 60 %.

Předpokládané dopady změny zobrazuje graf č. 4.2. Z něj je patrné, že nejvíc by na zavedení změny trafil SR, který by získal o cca 45 mld. Kč méně. Naopak největší prospěch by měly mít obce, jejichž příjmy by se zvýšily o 15 %. I příjmy krajských rozpočtů by měly vzrůst, nicméně vzhledem k nízkému navýšení jejich podílu na sdílených daních je tento nárůst velmi malý.

Graf 4.2: Struktura rozdělení sdílených daní v roce 2023

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2022a; Finanční správa, 2023a; vlastní výpočty

Tato změna skýtá nemalý potenciál pro zefektivnění procesu financování územní samosprávy (především obcí) a s tím souvisejícího rozvoje území. Pro její správné fungování je ale třeba naplnit dvě podmínky. S výpadkem příjmů SR musí dojít i k ekvivalentním škrtům na straně výdajové, tj. snížení dotací poskytovaných ÚSC. Zároveň je třeba vyřešit i problém s vysokým počtem malých obcí.

V opačném případě by tato změna pouze prohloubila schodek SR a zvýšila zadlužení ČR, což by ještě více destabilizovalo české veřejné finance. Beze změn ve struktuře obcí by navíc nedošlo ani k významným pozitivním dopadům do rozpočtů malých obcí. Jejich příjmy by sice vzrostly (v průměru o cca 17 %), nicméně v absolutních hodnotách by to činilo řádově nižší statisíce Kč a závislost těchto obcí na státu by se nesnížila.

4.3 Oblast č. 2 – metodika výpočtu podílů krajů na sdílených daních

Podíl krajských rozpočtů na sdílených daních se od roku 2002 změnil několikrát, ale kritéria pro jejich přerozdělování mezi kraje pouze jednou, a to v roce 2005. Konkrétně došlo k drobné úpravě přepočítávacích koeficientů pro rozdělování krajského podílu na celostátním výnosu sdílených daní (viz. tabulka č. 4.1).

Kraj	Procentní podíl	Kraj	Procentní podíl
Hlavní město Praha	3,183684	Královéhradecký	6,442233
Středočeský	13,774311	Pardubický	5,555168
Jihočeský	8,607201	Vysočina	7,33859
Plzeňský	7,248716	Jihomoravský	9,526055
Karlovarský	3,77299	Olomoucký	6,751705
Ústecký	8,242502	Zlínský	5,251503
Liberecký	4,681207	Moravskoslezský	9,624135

Tabulka 4.1: Procentní podíly krajů na výnosu sdílených daní od roku 2005

Zdroj: Příloha č. 1 k zákonu č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 1/2005 Sb.

Toto dlouhodobě fixované nastavení vycházející z finanční náročnosti činností krajů neodpovídá jejich reálnému demografickému a ekonomickému vývoji a dochází tak k prohlubování disparit mezi těmito celky. Snahou nové metodiky výpočtu je zavedení kritérií a jejich vah, která by měla lépe respektovat a odpovídat dynamického vývoji krajů.

Návrh kritérií vychází z analýzy výdajů krajů v letech 2017-2019 provedené Asociací krajů ČR a vlastního zkoumání rozpočtů krajů:

- prostý počet obyvatel kraje s váhou 47,3 %,
- rozloha kraje s váhou 7,8 %,
- délka silnic II. a III. třídy v kraji s váhou 20,2 %,
- plocha mostů na silnicích II. a III. třídy v kraji s váhou 2,5 %,

- počet žáků v krajských školách s váhou 12,5 %,
- náklady kraje ve zdravotnictví s váhou 8,1 %,
- počet dlouhodobě nezaměstnaných osob v kraji s váhou 1,6 %.

Váhy těchto kritérií byly převzaty z dat Asociace krajů ČR vycházejících z expertního posouzení výdajů krajů v letech 2017-2019.

Specifické je postavení Hlavního města Prahy, která jakožto kraj i obec zároveň participuje na RUD krajů i obcí. Při pohledu na strukturu daňových příjmů je na první pohled patrná dominance příjmů obecních (90 %), krajské RUD Praze přináší pouze 4 % daňových příjmů (v roce 2021 cca 3 mld. Kč). Součástí návrhu je proto kompletní přesun Hlavního města Prahy do RUD obcí. Ušetřené prostředky v RUD krajů mohou být rozděleny mezi zbývajících třináct krajských rozpočtů.

Změnou metodiky výpočtu a vyřazením Hlavního města Prahy tak dojde ke změně podílů jednotlivých krajů na sdílených daních (viz tabulka č. 4.2). Vstupní data pro výpočet těchto podílů a jejich výpočty obsahují přílohy A, B.

Kraj	Původní podíl	Nový podíl	Rozdíl
Hlavní město Praha	3,183684	0,000000	-3,183684
Středočeský	13,774311	14,617373	0,843062
Jihočeský	8,607201	8,322861	-0,284340
Plzeňský	7,248716	7,259631	0,010915
Karlovarský	3,772990	3,488551	-0,284439
Ústecký	8,242502	8,399824	0,157322
Liberecký	4,681207	4,403501	-0,277706
Královéhradecký	6,442233	6,299136	-0,143097
Pardubický	5,555168	6,072287	0,517119
Vysočina	7,338590	6,972307	-0,366283
Jihomoravský	9,526055	11,088976	1,562921
Olomoucký	6,751705	6,658551	-0,093154
Zlínský	5,251503	5,356177	0,104674
Moravskoslezský	9,624135	11,060826	1,436691
Celkem	100	100	0

Tabulka 4.2: Procentní podíly krajů na výnosu sdílených daní (nový model)

Zdroj: Příloha č. 1 k zákonu č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 1/2005 Sb.; vlastní výpočty

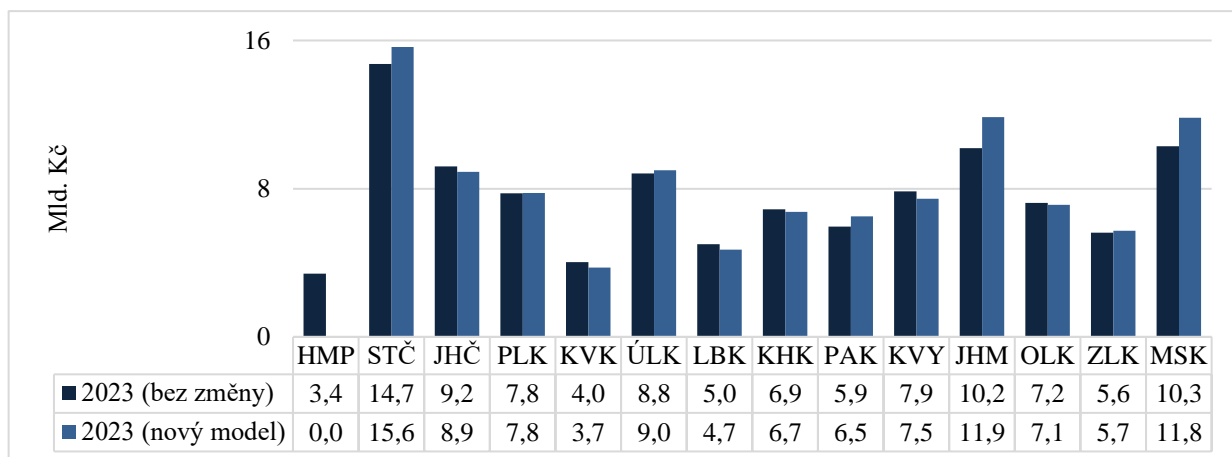
Největší pokles podílu (vyjma Hlavního města Prahy) je zaznamenán u kraje Vysočina, což způsobuje zejména nízký počet žáků v krajských školách a podprůměrné výdaje kraje na zdravotnictví. Dále je třeba zmínit i Karlovarský kraj, který patří mezi

strukturálně postižené regiony. Byť se v jeho případě jedná spíše o marginální pokles nebyl by pravděpodobně politicky průchodný. Naopak nárůst lze pozorovat u lidnatějších krajů jako je kraj Jihomoravský, Moravskoslezský a Středočeský.

Zákon č. 243/2000 Sb., určuje krajům 9,78 % podíl z:

- DPH,
- DPFO – ze závislé činnosti odváděné plátcem daně, vybírané srážkou podle zvláštní sazby, záloh poplatníka v paušálním režimu na DPFO a DPFO, která je rovna paušální dani,
- DPPO (kromě DPPO placené krajem).

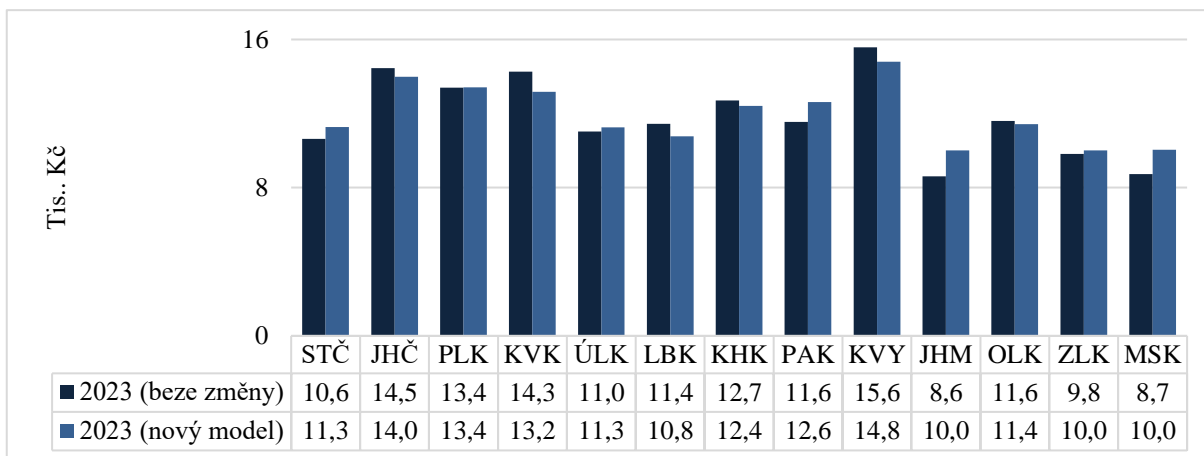
Při tomto podílu by celkové příjmy krajů v roce 2023 činily 107 mld. Kč, což je o 14 % víc než v roce 2022. V důsledku zavedení nových kritérií a tím vzniklé úpravy podílů jednotlivých krajů je očekáván nárůst příjmů v sedmi krajích, zatímco šesti (sedmi s Prahou) krajům by měly příjmy klesnout (viz graf č. 4.3). Tyto poklesy jsou však v maximální výši 400 mil. Kč a v porovnání s daňovými příjmy dotčených krajů hrají marginální roli (nejvíce u Karlovarského a Libereckého – 10 %, u zbývajících krajů tvoří 2-6 % daňových příjmů).

Graf 4.3: Příjmy krajů ze sdílených daní v roce 2023 – sumárně

Zdroj: Finanční správa, 2023a; vlastní výpočty

Tímto krokem by zároveň mělo dojít i vyrovnání příjmů ze sdílených daní připadajících na 1 obyvatele krajů. V grafické podobě to zobrazuje graf č. 4.4.

Graf 4.4: Příjmy krajů ze sdílených daní v roce 2023 – přepočítání na jednoho obyvatele

Zdroj: Vlastní výpočty

V současném nastavení (tmavě modré sloupce) je pouze pět krajů, jejichž daňové příjmy na 1 obyvatele převyšují celorepublikový průměr. Další pět krajů osciluje těsně pod průměrem a tři se nachází hluboko pod ním. Po úpravě modelu by se počet nadprůměrných krajů zvýšil na šest a kraje těsně pod průměrem by byly pouze čtyři. Hluboko pod průměrem by i nadále zůstávaly tři kraje (Jihomoravský, Zlínský a Moravskoslezský). Nicméně proti původnímu nastavení by se jejich ztráta (kromě Zlínského) výrazně snížila.

4.4 Oblast č. 3 – metodika výpočtu podílů jednotlivých obcí

Hlavním argumentem obcí pro revizi stávajícího stavu je fakt, že v souvislosti s předpokládaným stárnutím populace nebudou současná kritéria zohledňující z hlediska obyvatelstva pouze jejich počet a počet žáků v základních a mateřských školách v obci do budoucna dostatečně reflektovat potřeby obcí.

V důsledku demografického vývoje společnosti, ve kterém dochází k poklesu porodnosti na jedné straně a zvyšování věku dožití na straně druhé se mění věková struktura populace a narůstá podíl osob v seniorském věku. Zatímco v roce 2001 tvořili senioři necelých 14 % populace ČR, o dvacet let později je to již více než 20 % (viz tabulka č. 4.3) a toto číslo má růst i do budoucna. Podle Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2019-2025 zpracované Ministerstvem práce a sociálních věcí budou do roku 2050 senioři tvořit třetinu populace ČR. Obce proto volají po změně nastavení přerozdělovacího mechanismu sdílených daní spočívající v zavedení kritéria zohledňujícího počet osob v seniorském věku v obci.

Rok	Obyvatel celkem	Osoby starší 65 let		Rok	Obyvatelé ČR celkem	Osoby starší 65 let	
		Absolutně	v %			Absolutně	v %
2000	10 266 546	1 423 003	13,9 %	2011	10 505 445	1 701 436	16,2 %
2001	10 206 436	1 414 557	13,9 %	2012	10 516 125	1 767 618	16,8 %
2002	10 203 269	1 417 962	13,9 %	2013	10 512 419	1 825 544	17,4 %
2003	10 211 455	1 423 192	13,9 %	2014	10 538 275	1 880 406	17,8 %
2004	10 220 577	1 434 630	14,0 %	2015	10 553 843	1 932 412	18,3 %
2005	10 251 079	1 456 391	14,2 %	2016	10 578 820	1 988 922	18,8 %
2006	10 287 189	1 482 437	14,4 %	2017	10 610 055	2 040 183	19,2 %
2007	10 381 130	1 512 834	14,6 %	2018	10 649 800	2 086 617	19,6 %
2008	10 467 542	1 556 152	14,9 %	2019	10 693 939	2 131 630	19,9 %
2009	10 506 813	1 598 883	15,2 %	2020	10 701 777	2 158 322	20,2 %
2010	10 532 770	1 635 826	15,5 %	2021	10 516 707	2 169 109	20,6 %

Tabulka 4.3: Počet osob starších 65 let v České republice v letech 2001-2021

Zdroj: Český statistický úřad, 2022b

Současný přerozdělovací mechanismus daňových příjmů mezi obce stojí na čtyřech kritériích:

- rozloha s váhou 3 %,
- prostý počet obyvatel s váhou 10 %,
- počet žáků s váhou 9 %,
- přepočtený počet obyvatel s váhou 78 % násobené celkovým procentem, kterým se obce podílejí na hrubém výnosu daně.

Nový model počítá se zavedením pátého kritéria „počtu osob starších 65 let“ s váhou 4 %. Váha kritéria je vypočtena jako aritmetický průměr podílů výdajů obcí do sociální oblasti za roky 2017-2021. Toto nové kritérium vzniká na úkor kritéria „přepočteného počtu obyvatel“, jehož váha se sníží na 74 %. Ostatní kritéria a jejich váhy zůstávají beze změny.

Podíl obcí na sdílených daních upravuje stejně jako v případě krajů zákon o č. 243/2000 Sb. Z něj vyplývá, že obcím náleží 25,84 % z DPH, DPFO a DPPO (kromě DPPO placené obcí). U DPFO ze závislé činnosti odváděné plátcem daně je obcím navíc rozdělováno i dalších 1,5 % podle počtu jejich zaměstnanců v poměru k počtu zaměstnanců v ČR.

Vzhledem k velmi vysokému počtu obcí v ČR bylo pro zjednodušení testování vytvořeno osm velikostních kategorií obcí a v nich vybrány vždy dvě reprezentující obce:

- 1-49 obyvatel – Vysoká Lhota, Čilá,
- 50-99 obyvatel – Holotín, Rybníček,
- 100-299 obyvatel – Braníškov, Radkova Lhota,
- 300-499 obyvatel – Popovičky, Doksany,
- 500-999 obyvatel – Okrouhlo, Němčice,
- 1 000-4 999 obyvatel – Nová Ves, Valdice,
- 5 000-29 999 obyvatel – Jesenice, Mariánské Lázně,
- 30 000-99 999 obyvatel – Česká Lípa, Přerov.

Pro výběr konkrétních obcí byla použita data z Českého statistického úřadu (2022a) týkající se demografické struktury obyvatel v obcích následně komparovaná s údaji o výši jejich daňových příjmů z Finanční správy (2023a). Klíčem pro výběr byla vzájemná podobnost co do počtu obyvatel a výše daňových příjmů. Naopak u struktury obyvatelstva byla snaha vždy vybrat dvě obce s významnějším rozdílem v podílu osob starších 65 let na celkové populaci obce. Tento rozdíl je nejvíc patrný u menších obcí, kde činí i několik desítek procent. Naopak u největší kategorie obcí činí v důsledku velmi podobných struktur populace pouze 6 %.

Dopady aplikace navrhovaného modelu na podíly vybraných obcí na sdílených daních zobrazuje tabulka č. 4.4. Při porovnání tím vzniklých hodnot se současným stavem (na základě vyhlášky č. 49/2022 Sb.) dochází k poklesu přepočítávacího koeficientu pouze obcím Holotín, Popovičky, Němčice, Nová Ves a Jesenice. V rámci velikostních kategorií jsou to vždy obce s nižším podílem seniorů na celkové populaci obce. Ostatním obcím koeficienty vzrostly.

Obec	Původní model		Nový model		Rozdíl
	25,84 %	1,5 %	25,84 %	1,5 %	
Vysoká Lhota	0,000149	0,000110	0,000165	0,000110	0,000016
Čilá	0,000183	0,000110	0,000192	0,000110	0,000009
Holotín	0,000431	0,000422	0,000424	0,000422	-0,000007
Rybníček	0,000515	0,000202	0,000544	0,000202	0,000029
Braníškov	0,001331	0,000550	0,001334	0,000550	0,000003
Radkova Lhota	0,001241	0,003245	0,001382	0,003245	0,000141
Popovičky	0,002668	0,002218	0,002625	0,002218	-0,000043
Doksany	0,002767	0,001907	0,002807	0,001907	0,000040
Okrouhlo	0,004774	0,001705	0,004821	0,001705	0,000047
Němčice	0,004710	0,000917	0,004593	0,000917	-0,000117
Nová Ves	0,008708	0,001852	0,008478	0,001852	-0,000230
Valdice	0,008889	0,018974	0,009020	0,018974	0,000131
Jesenice	0,069408	0,065483	0,068283	0,065483	-0,001125
Mariánské Lázně	0,087779	0,118555	0,089988	0,118555	0,002209
Česká Lípa	0,269553	0,393685	0,270182	0,393685	0,000629
Přerov	0,298704	0,442852	0,303930	0,442852	0,005226

Tabulka 4.4: Procentní podíly obcí na výnosu sdílených daní – nový model

Zdroj: Příloha k vyhlášce č. 249/2022 Sb.; vlastní výpočty

Daňové příjmy kopírovaly změnu přepočítávacích koeficientů. K jejich poklesu došlo pouze v obcích s nižším přepočítacím koeficientem, a to v relativní výši 1,6-2,5 % daňových příjmů těchto obcí. Ostatní obce znamenaly nárůst (viz tabulka č. 4.5), který by měl průměrně dosáhnout 4 %, u starších obcí až 4,5 %. Detailní rozdělení daňových příjmů v původním a novém modelu pro rok 2023 pak zobrazuje tabulka č. 4.6.

Obec	2023 (bez změny)	2023 (nový model)	Rozdíl
Vysoká Lhota	424 340,30	469 554,10 Kč	45 213,80
Čilá	520 419,62	545 852,38	25 432,76
Holotín	1 230 556,05	1 210 775,02	-19 781,04
Rybníček	1 461 354,90	1 543 304,91	81 950,01
Braníškov	3 777 656,85	3 786 134,44	8 477,59
Radkova Lhota	3 603 855,84	4 002 302,44	398 446,60
Popovičky	7 605 674,72	7 484 162,64	-121 512,08
Doksany	7 876 142,42	7 989 176,92	113 034,50
Okrouhlo	13 541 612,50	13 674 428,03	132 815,53
Němčice	13 337 211,86	13 006 585,96	-330 625,90
Nová Ves	24 662 947,54	24 012 999,19	-649 948,35
Valdice	25 686 033,99	26 056 221,97	370 187,97
Jesenice	198 094 089,50	194 914 994,30	-3 179 095,20
Mariánské Lázně	251 593 799,01	257 836 129,05	6 242 330,04
Česká Lípa	773 482 995,31	775 260 462,76	1 777 467,45
Přerov	857 328 820,09	872 096 776,99	14 767 956,90

Tabulka 4.5: Příjmy obcí ze sdílených daní v roce 2023 – sumárně

Zdroj: Příloha k vyhlášce č. 249/2022 Sb.; vlastní výpočty

Obec	Původní model				Nový model			
	DPFO (1,5 %)	DPFO (25,84 %)	DPPO	DPH	DPFO (1,5 %)	DPFO (25,84 %)	DPPO	DPH
Vysoká Lhota	3 286,8	97 678,6	95 561,0	227 814,0	3 286,8	108 167,5	105 822,6	252 277,2
Čilá	3 286,8	119 967,6	117 366,8	279 798,4	3 286,8	125 867,7	123 139,0	293 558,9
Holotín	12 609,4	282 546,7	276 421,3	658 978,7	12 609,4	277 957,8	271 931,9	648 276,0
Rybniček	6 035,8	337 613,8	330 294,6	787 410,7	6 035,8	356 625,1	348 893,7	831 750,3
Braníškov	16 434,0	872 551,4	853 635,3	2 035 036,2	16 434,0	874 518,1	855 559,3	2 039 623,0
Radkova Lhota	96 960,6	813 551,0	795 913,9	1 897 430,4	96 960,6	905 985,0	886 344,0	2 113 012,8
Popovičky	66 273,8	1 749 036,2	1 711 118,6	4 079 246,1	66 273,8	1 720 847,1	1 683 540,6	4 013 501,1
Doksany	56 981,2	1 813 936,7	1 774 612,1	4 230 612,4	56 981,2	1 840 159,2	1 800 266,1	4 291 770,5
Okrouhlo	50 945,4	3 129 647,3	3 061 799,2	7 299 220,7	50 945,4	3 160 458,6	3 091 942,6	7 371 081,4
Němčice	27 400,0	3 087 691,4	3 020 752,8	7 201 367,7	27 400,0	3 010 990,8	2 945 715,0	7 022 480,2
Nová Ves	55 337,8	5 708 623,4	5 584 865,4	13 314 121,0	55 337,8	5 557 844,5	5 437 355,1	12 962 461,8
Valdice	566 943,1	5 827 280,0	5 700 949,5	13 590 861,4	566 943,1	5 913 158,4	5 784 966,2	13 791 154,3
Jesenice	1 956 632,0	45 501 164,0	44 514 737,5	106 121 555,9	1 956 632,0	44 763 658,1	43 793 220,1	104 401 484,0
Mariánské Lázně	3 542 423,4	57 544 471,5	56 296 956,3	134 209 947,8	3 542 423,4	58 992 605,3	57 713 695,8	137 587 404,6
Česká Lípa	11 763 307,8	176 708 380,3	172 877 493,1	412 133 814,1	11 763 307,8	177 120 728,1	173 280 901,5	413 095 525,4
Prerov	13 232 417,8	195 818 633,2	191 573 452,0	456 704 317,2		231 321 123,0	226 306 278,0	539 506 143,0

Tabulka 4.6: Příjmy obcí ze sdílených daní v roce 2023 – detailně

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2022a; vlastní výpočty

5. DISKUSE NAD VÝSLEDKY VÝZKUMU

Cílem výzkumu bylo navrhnout alternativní modely RUD krajů a obcí v ČR a následně testovat jejich dopady do rozpočtů těchto ÚSC.

Pro účely výzkumu byly navrženy změny ve třech oblastech:

- oblast č. 1 – struktura rozdělování sdílených daní mezi veřejné rozpočty,
- oblast č. 2 – metodika výpočtu podílů jednotlivých krajů,
- oblast č. 3 – metodika výpočtů podílů jednotlivých obcí.

V rámci testování byly dále posuzovány dopady těchto změn do SR a možnosti jejich implementace do praxe. Obecně lze říct, že fiskální dopady ve vztahu k SR má pouze změna první, která mu snižuje příjmy, které jsou přerozděleny mezi územní samosprávy. Zbývající dvě změny lze označit jako fiskálně neutrální. Dochází v nich pouze ke změnám přerozdělovacího mechanismu mezi ÚSC. Za zmínku však stojí ještě negativní dopady v případě rozpočtu Hlavního města Prahy

Oblast č. 1 – struktura rozdělování sdílených daní mezi veřejné rozpočty

Více než polovina sdílených daní v ČR v současnosti plyne do SR, krajům a obcím je určeno cca 34 %. Tento stav způsobuje finanční výraznou závislost územní samosprávy na státu. V rámci první oblasti byla tedy navržena nová struktura rozdělování sdílených daní spočívající v posílení participace na sdílených daních na 30 % u obcí a na 10 % u krajů. To vše na úkor SR, jehož podíl by měl klesnout na 60 %. Na základě daňové predikce pro rok 2023 by měl tento pokles dosáhnout 45 mld. Kč. To v kontextu (nejen) dnešní situace jistě není nevýznamná částka, nicméně je třeba dodat, že stát část svých příjmů nevyužívá sám, ale přerozděluje je územním samosprávám prostřednictvím investičních transferů, kteří je následně využívají na realizaci vlastních potřeb. Aby tato změna nepřinesla výrazné negativní dopady do SR, respektive aby byly dopady minimální je nutné tyto transfery adekvátně snížit. Kromě těchto přímých úspor by snížením transferů a posílením participace územních samospráv na sdílených daních mělo dojít i k nepřímé výdajové úlevě v podobě snížení transakčních a mzdových nákladů státu i územních samospráv na zaměstnance zabývající se shromažďováním podkladů pro žádosti o dotace, jejich podáním, přijímáním, vyhodnocováním, vyplácením a následnou kontrolou správnosti jejich čerpání.

Dále je třeba zmínit i politické souvislosti navrhované změny. ČR v současné době prochází složitým obdobím. Ekonomika je ve recesi, klesá reálná životní úroveň obyvatelstva, roste zadlužení státu doprovázené vysokou mírou inflace apod. Každá jedna z těchto situací dnes

prakticky vylučuje možnost implementace navrhované změny, která by SR připravila o nemalé finanční prostředky. Existují zde důležitější otázky k řešení, byť řešeny nejsou. Otázkou však zůstává, jakou šanci by měla navrhovaná změna v klidnějších dobách? Je možné, že by byla vyšší, ale při absenci vůle státu, ne výrazně. Důvodem toho je zejména značná diferenciací na úrovni vlády ČR v současnosti složené z pěti programově velmi odlišných politických stran, což snižuje možnost přijetí jakéhokoliv konsenzu. V neposlední řadě je zde i otázka podílu krajů na sdílených daních, jehož navrhovaný nárůst je výrazně nižší než v případě obcí a s tím možný požadavek na sblížení změna podílů ÚSC.

Oblast č. 2 – metodika výpočtu podílů krajů na sdílených daních

Podíl jednotlivých krajských rozpočtů na sdílených daních se v současném nastavení odvíjí od zákonem stanovených koeficientů. Vzhledem k tomu, že tento stav je zafixován od roku 2005 a tudíž neodráží reálný vývoj krajů, byl po vzoru obcí navržen nový mechanismus pro přerozdělování daní mezi kraje založený na souboru sedmi kritérií s určenými vahami.

Nová metodika s sebou přinesla přepočtení koeficientů jednotlivých krajů a v důsledku toho i změnu struktury rozdělení daňových příjmů napříč kraji. Pozitivní dopady změny v podobě nárůstu daňových příjmů jsou patrné v sedmi krajích. Ve zbývajících šesti případech pak dochází k poklesu příjmů. Při jejich vzájemném porovnání převažují pozitiva, a to v absolutních i relativních hodnotách. Problematická je však situace kolek Karlovarského kraje, kterému by měly příjmy klesnout, nicméně se jedná o region strukturálně postižený. Je tedy otázkou, zda by tato změna byla politicky únosná a správná. Dále je třeba zmínit i Hlavní město Praha, které asi dobrovolně nepřistoupí na model financování, ve kterém získá méně peněz, a to i přes fakt, že krajské peníze hrají v pražském rozpočtu opravdu jen marginální roli.

V rámci nové metodiky dále dochází i k posunu krajů směrem k vyrovnání příjmů ze sdílených daní připadajících na jednoho obyvatele. Tento trend je patrný zejména u dvou nejhorších krajů, které sice i nadále zůstávají hluboko pod průměrnými hodnotami, ale oproti původnímu modelu zaznamenaly zlepšení o cca 16 %. Na těchto výsledcích se kromě zavedení nové metodiky výpočtu daňových příjmů podílí i vyřazení Hlavního města Prahy z krajského RUD.

Hlavní předností navrhovaného modelu je fakt, že vychází ze skutečných demografických, ekonomických a fyzických hodnot krajů, což umožňuje pružně reagovat na jejich změny v čase. Zde je třeba ještě zmínit otázku efektivnosti. Jmenovitě se to týká kritéria „nákladů na zdravotnictví v kraji“ v rámci, kterého jsou zvýhodněny kraje s vyššími výdaji

na zdravotnictví. Vyšší výdaje však neznamenají (i když mohou) lepší fungování ani lepší péči. Může tomu být opačně. Kraje, které financují zdravotnictví neefektivně a prodělávají dostávají paradoxně více finančních prostředků než kraje, které sice vydávají málo, ale jejich může fungovat lépe. Navíc tyto neefektivní kraje nejsou motivovány k vyšší míře efektivnosti. Je to spravedlivé? Může, ale také nemusí být. Pro vyjasnění je třeba provést analýzu výdajů do jednotlivých oblastí zdravotnictví napříč kraji a případně navrhovaný model upravit.

Oblast č. 3 – metodika výpočtu podílů jednotlivých obcí

Obcím dnes náleží 25,84 % ze sdílených daní, které jsou rozdělovány na základě čtyř kritérií. V souvislosti s předpokládaným demografickým vývojem společnosti a s tím spojenými vyššími nároky na rozpočty obcí bylo navrženo páté kritérium zohledňující počet osob starších 65 let žijících v obci. Vzhledem k výrazné roztržitosti obecní samosprávy v ČR, kdy více než tři čtvrtiny obcí nedosahují ani 1 000 obyvatel je značně složité RUD nastavit, tak aby vyhovovalo všem. Z tohoto důvodu bylo vytvořeno osm velikostních kategorií a v rámci nich vždy dvě obce podobné počtem obyvatel a výší daňových příjmů a zároveň rozdílné z hlediska podílu osob starších 65 let na celkové populaci obce.

Zavedení tohoto kritéria do výpočtu podílů vybraných obcí na sdílených daních způsobilo nárůst přepočítávacích koeficientů, a to zejména u obcí s větším počtem osob starších 65 let. Obce, kde je podíl seniorů malý zaznamenaly snížení koeficientu. Tento fakt zrcadlově způsobil i jiné rozložení daňových příjmů. U obcí s nižším koeficientem došlo k poklesu příjmů v rozmezí 1,5-2,6 %, přičemž se vždy jednalo o obce s mladší populací. Při hlubším zkoumání obcí s vyššími příjmy lze vypožorovat, že nárůst příjmů je nepatrně vyšší právě u starších obcí (až 4,5 %), zatímco mladší obce zaznamenaly růst daňových příjmů „pouze“ o 4 %. Lze tedy konstatovat, že navrhovaný model nepřinesl žádné zásadní negativní ale ani pozitivní změny. Došlo pouze k drobnému přesunu peněžních prostředků mezi obcemi, které to nijak významně nepocítí. V dnešní době se jedná tedy pouze o určitý dílčí a v kontextu obecních rozpočtů nevýznamný parametr. Otázkou však zůstávají dopady modelu v souvislosti s predikovanými demografickými změnami.

Navrhovaná změna navíc neřeší problém malých obcí, jejichž příjmy jsou tak nízké, že jim neumožňují si ušetřit na větší investiční projekty. V důsledku implementace změny tak dochází pouze k navýšení objemu finančních prostředků, které budou tyto obce dále neefektivně držet na svých bankovních účtech. S tím souvisí návrh změny, který se prolíná prakticky celou touto prací, a sice nutnost zredukovat počet obcí v ČR. Otázkou je opět průchodnost návrhu. Tu lze posuzovat ze dvou pohledů – státu a samospráv. Z pohledu státu je tato situace výhodná. V zemi

existuje velmi mnoho malých obcí, které jsou na něm závislé a nejsou dostatečně silné k prosazování vlastních návrhů a potřeb. Pro úplnost je však nutné zmínit i postoj samotných samospráv. Ty si na jedné straně stěžují na povinnosti na ně státem kladené nicméně, když přijde na řadu otázka možnosti jejich sloučení do větších celků velmi hlasitě protestují (vhodným přirovnáním může být ježek, který se v případě ohrožení sbalí do klubíčka a nastaví bodliny).

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce byl navrhnout a následně analyzovat možné změny současného nastavení rozpočtového určení daní v České republice. První část práce postupně představila nezbytné teoretické koncepty jako je teorii fiskálního federalismu, struktura a hospodaření územní samosprávy v České republice a systém rozpočtového určení daní a způsob jeho využití v našich podmínkách. V empirické části byly navrženy alternativní modely rozpočtového určení daní a testovány jejich dopady do veřejných rozpočtů. Smyslem celého výzkumu byla snaha o vyšší ekonomickou nezávislost (oblast č. 1) a zefektivnění financování územní samosprávy (oblast č. 2 a 3). Navrhované modely tedy spočívaly v navýšení participace krajů a obcí na sdílených daních na straně jedné a zavedení (v případě obcí doplnění) kritérií pro přerozdělování daňových prostředků mezi kraje a obce na základě reálných demografických, ekonomických a fyzických charakteristik těchto celků na straně druhé. Výsledky výzkumu byly shrnuty a diskutovány v poslední kapitole práce a měly by posloužit jako základ pro hlubší zkoumání.

Na závěr je třeba podotknout, že velké problémy nastavení systému rozpočtového určení daní komplikuje samotná struktura územní samosprávy v České republice. To se týká zejména obcí. Pokud tedy existuje snaha o vyšší finanční nezávislost, efektivnost a profesionalitu místních vlád a snížení nákladů je třeba nejprve vyřešit tuto roztržičnost prostřednictvím redukce počtu malých obcí. V praxi to ale naráží nejen na nezáměr politiků problém řešit, ale také na odpor samotných místních samospráv.

POUŽITÁ LITERATURA

1. BAILEY, Stephen J., 1999. *Local government economics: principles and practice*. 1st edition. Basingstoke: Macmillan. ISBN 0-333-66908-8.
2. BROWN, Charles V. a Peter M. JACKSON, 1990. *Public sector economics*. 4th edition. Oxford, United Kingdom: Blackwell Publishing. ISBN 978-0-631-16208-7.
3. BUCHANAN, James M., 1965. *An Economic Theory of Clubs*. *Economica*. Oxford: Blackwell Publishing, **32**(125), s. 1-14. ISSN 1468-0335. Dostupné z: doi: <http://dx.doi.org/10.2307/2552442>.
4. Council of European Municipalities and Regions. *Members map* [online]. © 2014-2023 [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://www.ccre.org/en/pays/map>.
5. ČESKO. Ústavní zákon č. 347 ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997. částka 114. Dostupný <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-347>.
6. ČESKO. Vyhláška Ministerstva financí č. 249 ze dne 24. srpna 2022 o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2022, částka 114. Dostupný také z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-249/zneni-20220901#p4_p4-1.
7. ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000. částka 38. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>.
8. ČESKO. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000 o krajích (krajské zřízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000. částka 38. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>.
9. ČESKO. Zákon č. 243 ze dne 29. června 2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000. částka 73. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-243>.
10. Český statistický úřad. *Malý lexikon obcí České republiky – 2022* [online]. 2022a [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2022>.
11. Český statistický úřad. *Obyvatelstvo – roční časové řady* [online]. 2022b [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu.

12. Český statistický úřad. *Silnice a dálnice v Moravskoslezském kraji k 1. 1. 2022* [online]. 2022c [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/silnice-a-dalnice-v-moravskoslezskem-kraji-k-1-1-2022>.
13. Český statistický úřad. *Srovnání krajů v České republice – 2022* [online]. 2023a [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/srovnani-kraju-v-ceske-republice-2022>.
14. Český statistický úřad. *Struktura uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce – podle vzdělání, věku a délky nezaměstnanosti (stav k 31. 12.)* [online]. 2023b [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&sp=A&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~301_null__&katalog=30853&pvo=ZAM10&str=v175&c=v3~3__RP2022&v=v166__null__null__null&u=v178__VUZEMI__101__40169.
15. Český statistický úřad. *Školy a školská zařízení – školní rok 2021/2022* [online]. 2022d [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/tabulkova-cast-230042-22>.
16. Eurostat. *Local administrative units (LAU)* [online]. 2022 [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/local-administrative-units>.
17. Finanční správa. *Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní* [online]. 2022 [cit. 2022-09-18]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpocetove-urceni-dani/danove-prijmy-rozpocetu-kraju-a-obci-dle-zakona-o-rozpocetovem-urceni-dani>.
18. Finanční správa. *Rozpočtové určení daní* [online]. 2023a [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpocetove-urceni-dani>.
19. Finanční správa. *Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2022* [online]. 2021 [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpocetoveho_urceni_dani_2022.pdf.
20. Finanční správa. *Údaje z výběru daní* [online]. 2023b [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani>.
21. Hlavní město Praha. *Zpráva o plnění rozpočtu za rok 2021* [online]. 2022 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/finance/rozpocet/zpravy_o_plneni_rozpocetu/zprava_o_plneni_rozpocetu_za_rok_2021/index.html.

22. Jihočeský kraj. *Závěrečný účet kraje za rok 2021* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.kraj-jihocesky.cz/cs/jihocesky-kraj/hospodareni-kraje#zaverecny-ucet-kraje-za-rok-2021>.
23. JÍLEK, Milan, 2008. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. 1. vydání. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-355-3.
24. KAMENÍČKOVÁ, Věra. *Odvětvová struktura výdajů obcí v roce 2020* [online]. 31.3.2022 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6829317>.
25. Karlovarský kraj. *Závěrečný účet a účetní závěrka za rok 2021* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/zaver-ucet/zaver_ucet.aspx.
26. Kraj Vysočina. *Závěrečný účet 2021* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/zaverecny-ucet-2021/d-4114087>.
27. Královéhradecký kraj. *Závěrečný účet a rozbor hospodaření Královéhradeckého kraje za rok 2021* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/povinne-informace/zaverecny-ucet-a-rozbor-hospodareni-kralovehradeckeho-kraje-za-rok-2021-340826/>.
28. LAJTKEPOVÁ, Eva, 2009. *Veřejné finance*. 2. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-618-8.
29. Liberecký kraj. *Závěrečný účet Libereckého kraje za rok 2021* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: https://ekonomicky-odbor.kraj-lbc.cz/zaverecne_ucty.
30. MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL, 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5561-8.
31. MATEJ, Miroslav. *Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací* [online]. 18. 10. 2017 [cit. 2022-09-18]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6743008>.
32. MIKUŠOVÁ MERIČKOVÁ, Beáta a Jan STEJSKAL, 2014. *Teorie a praxe veřejné ekonomiky*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-526-9.
33. Ministerstvo financí ČR. *Predikce daňových příjmů* [online]. 2022a [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2022-08-30_VRP-prezentace-Dane.pdf.
34. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet ČR za rok 2017* [online]. 2018a [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2017-35116>.

35. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet ČR za rok 2018* [online]. 2019a [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2018-36452>.
36. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet ČR za rok 2019* [online]. 2020a [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2019/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2019-39631>.
37. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet ČR za rok 2020* [online]. 2021a [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2020/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2020-41689>.
38. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet ČR za rok 2021* [online]. 2022b [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2021/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2021-47400>.
39. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2010* [online]. 2011 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2010/szu-uzemnich-rozpocetu-2010-21887>.
40. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2011* [online]. 2012 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2011/szu-uzemnich-rozpocetu-2011-21888>.
41. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2012* [online]. 2013 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2012/szu-uzemnich-rozpocetu-2012-21889>.
42. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2013* [online]. 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2013/szu-uzemnich-rozpocetu-2013-21890>.
43. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2014* [online]. 2015 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2014/szu-uzemnich-rozpocetu-2014-21891>.

44. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2015* [online]. 2016a [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2015/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-28279>.
45. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2016* [online]. 2017a [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2016/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-31329>.
46. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2017* [online]. 2018b [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-33096>.
47. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2018* [online]. 2019b [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-35487>.
48. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2019* [online]. 2020b [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2019/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-39594>.
49. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2020* [online]. 2021b [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2020/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-43735>.
50. Ministerstvo financí ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2021* [online]. 2022c [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2021/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-49786>.
51. Ministerstvo financí ČR. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2015* [online]. 2016b [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2015/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-24361>.

52. Ministerstvo financí ČR. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2016* [online]. 2017b [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2016/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-28098>.
53. Ministerstvo financí ČR. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2017* [online]. 2018c [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2017/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-31505>.
54. Ministerstvo financí ČR. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2018* [online]. 2019c [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2018/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-34787>.
55. Ministerstvo financí ČR. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2019* [online]. 2020c [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2019/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-37674>.
56. Ministerstvo financí ČR. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2020* [online]. 2021c [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2020/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-41162>.
57. Ministerstvo financí ČR. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2021* [online]. 2022d [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2021/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-46842>.

58. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2019-2025* [online]. 2019 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/08/Strategie-p%C5%99%C3%ADpravy-na-st%C3%A1rnut%C3%AD-spole%C4%8Dnosti-2019-2025-ma_ALBSBADJYUA2.pdf.
59. Ministerstvo vnitra ČR. *Příspěvek na výkon státní správy na rok 2023: Příručka pro obce* [online]. 2022 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: file:///C:/Users/Ucetni/Desktop/Prispevek_prirucka_pro_obce_2023.pdf.
60. MUSGRAVE, Richard A. a Peggy B. MUSGRAVE, 1989. *Public finance in theory and practice*. 5th edition. New York: McGraw-Hill. ISBN 0-07-044127-8.
61. MUSGRAVE, Richard A., 1959. *The Theory of Public Finance*. 1st edition. New York: McGraw-Hill.
62. OATES, Wallace E., 1991. Fiskální federalismus: přehled teoretického výzkumu a praktických výsledků. In: *Finance a úvěr*. Praha: Economie, **41**(6), 261-277. ISSN 2464-7683. Dostupné z: https://journal.fsv.cuni.cz/storage/2491_199106wo.pdf.
63. OATES, Wallace E., 2011. *Fiscal federalism*. Cheltenham: Edward Elgar. ISBN 978-0-85793-994-4.
64. OECD. *Subnational Governments in OECD Countries: Key Data 2021 edition* [online]. 2021 [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: https://www.oecd.org/regional/multi-level-governance/OECD_SNG_Nuancier_2021.pdf.
65. Olomoucký kraj. *Závěrečný účet Olomouckého kraje* [online]. 2022 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/zaverecny-ucet-olomouckeho-kraje-cl-107.html>.
66. PEKOVÁ, Jitka, 2004. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-086-4.
67. PEKOVÁ, Jitka, 2011a. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-614-1.
68. PEKOVÁ, Jitka, 2011b. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-698-1.
69. PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2012. *Veřejný sektor: řízení a financování*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-936-4.
70. POSPÍŠIL, Richard a Pavel ŽUFAN, 2019. *Ekonomika veřejných rozpočtů: (současnost a perspektiva)*. 1. vydání. Průhonice: Professional Publishing. ISBN 78-80-88260-32-5.

71. PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5608-0.
72. Sdružení místních samospráv ČR. *Čas na změnu RUD?* [online]. 2022 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.smscr.cz/legislativa/financovani-obci/rud/cas-na-zmenu-rud-304cs.html>.
73. STIGLITZ, Joseph E. a Jay K. ROSENGARD, 2015. *Economics of the public sector*. 4th edition. New York: W. W. Norton Company. ISBN 978-0-393-92522-7.
74. Svaz měst a obcí České republiky. *Navýšení RUD ve prospěch obcí již ve Sbírcce zákonů* [online]. 2021 [cit. 2022-10-15]. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/cs/cinnost/financovani-obci/a/navyseni-rud-ve-prospech-obci-jiz-ve-sbirce-zakonu>.
75. Tiebout, Charles M., 1956. A Pure Theory of Local Expenditures. In: *Journal of Political Economy*. Chicago: The University of Chicago Press, **64**(5), 416-424. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1826343>.
76. WEINGAST, Barry R., 2014. *Second Generation Fiscal Federalism: Political Aspects of Decentralization and Economic Development*. World Development. Elsevier, **53**, s. 14-25. ISSN 0305-750X. Dostupné z: doi: 10.1016/j.worlddev.2013.01.003.

PŘÍLOHY

Příloha A: Vstupní data pro testování – kraje	64
Příloha B: Výpočty nových podílů na sdílených daních – kraje	65
Příloha C: Vstupní data pro testování – vybrané obce	67
Příloha D: Výpočty nových podílů na sdílených daních – vybrané obce	68

Příloha A: Vstupní data pro testování – kraje

Kraj	Počet obyvatel (k 1. 1. 2022)	Rozloha (k 1. 1. 2022)	Délka silnic (k 1. 1. 2022)	Plocha mostů (k 1. 1. 2022)	Počet žáků (k 30. 9. 2021)	Výdaje na zdravotnictví v tis. Kč (k 31. 12. 2021)	Počet dlouhodobě nezaměstnaných (k 1. 1. 2022)
Středočeský	1 386 824	10 928	8 615	26 828	40 110	1 379 778	8 899
Jihočeský	637 047	10 058	5 428	13 365	27 383	932 228	3 221
Plzeňský	578 707	7 649	4 608	11 844	24 050	858 762	3 301
Karlovarský	283 210	3 310	1 838	7 126	10 101	689 212	3 099
Ústecký	798 898	5 339	3 654	12 558	32 101	1 171 548	10 658
Liberecký	437 570	3 163	2 061	6 364	15 583	447 019	3 428
Královéhradecký	542 583	4 759	3 286	8 666	21 679	1 209 835	2 573
Pardubický	514 518	4 519	3 133	8 999	21 618	1 241 601	1 731
Vysočina	504 025	6 796	4 554	8 997	18 547	1 617 615	2 818
Jihomoravský	1 184 568	7 188	3 859	15 213	43 265	1 129 430	12 144
Olomoucký	622 930	5 272	3 113	12 857	27 007	670 034	4 325
Zlínský	572 432	3 963	1 770	8 929	22 667	485 294	2 853
Moravskoslezský	1 177 989	5 431	2 744	21 357	45 353	1 735 822	17 527
Celkem*	9 241 301	78 375	48 662	163 103	349 464	13 568 179	76 577

Zdroj: Český statistický úřad, 2022c, 2022d, 2023a, 2023b; Ministerstvo financí ČR, 2022c

* do celkového počtu není započítáváno hlavní město Praha

Příloha B: Výpočty nových podílů na sdílených daních – kraje

$$DP_C = DP_1 + DP_2 + DP_3 + DP_4 + DP_5 + DP_6 + DP_7$$

DP_C = celkový podíl kraje na dani; DP_{1-7} = podíl kraje na dani v rámci kritéria

$$DP_1 = \frac{\text{počet obyvatel kraje}}{\text{počet obyvatel všech krajů}} * 47,3$$

$$DP_2 = \frac{\text{rozloha kraje}}{\text{rozloha všech krajů}} * 7,8$$

$$DP_3 = \frac{\text{délka silnic II. a III. třídy v kraji}}{\text{délka silnic II. a III. třídy ve všech krajích}} * 20,2$$

$$DP_4 = \frac{\text{plocha mostů na silnicích II. a III. třídy v kraji}}{\text{plocha mostů na silnicích II. a III. třídy ve všech krajích}} * 2,5$$

$$DP_5 = \frac{\text{počet žáků krajských škol v kraji}}{\text{počet žáků krajských škol ve všech krajích}} * 12,5$$

$$DP_6 = \frac{\text{náklady na zdravotnictví v kraji}}{\text{náklady na zdravotnictví ve všech krajích}} * 8,1$$

$$DP_7 = \frac{\text{počet dlouhodobě nezaměstnaných v kraji}}{\text{počet dlouhodobě nezaměstnaných ve všech krajích}} * 1,6$$

Kraj	DP₁	DP₂	DP₃	DP₄	DP₅	DP₆	DP₇	DP_C
Středočeský	7,098219	1,087571	3,576031	0,411213	1,434697	0,823707	0,185936	14,617373
Jihočeský	3,260615	1,000988	2,253113	0,204855	0,979464	0,556526	0,067300	8,322861
Plzeňský	2,962012	0,761240	1,912952	0,181542	0,860246	0,512668	0,068971	7,259631
Karlovarský	1,449561	0,329416	0,762844	0,109225	0,361303	0,411449	0,064751	3,488551
Ústecký	4,089021	0,531345	1,516664	0,192486	1,148223	0,699396	0,222688	8,399824
Liberecký	2,239626	0,314787	0,855664	0,097546	0,557389	0,266864	0,071625	4,403501
Královéhradecký	2,777117	0,473623	1,364114	0,132830	0,775438	0,722254	0,053760	6,299136
Pardubický	2,633471	0,449738	1,300503	0,137934	0,773256	0,741217	0,036168	6,072287
Vysočina	2,579765	0,676348	1,890310	0,137904	0,663409	0,965692	0,058879	6,972307
Jihomoravský	6,063006	0,715361	1,601890	0,233181	1,547549	0,674253	0,253737	11,088976
Olomoucký	3,188359	0,524678	1,292064	0,197069	0,966015	0,400000	0,090367	6,658551
Zlínský	2,929894	0,394404	0,734916	0,136861	0,810777	0,289714	0,059611	5,356177
Moravskoslezský	6,029333	0,540501	1,138934	0,327354	1,622234	1,036259	0,366209	11,060826
Celkem	47,3	7,8	20,2	2,5	12,5	8,1	1,6	100

Zdroj: Vlastní výpočty

Příloha C: Vstupní data pro testování – vybrané obce

Velikostní kategorie	Obec	Katastrální výměra v ha (k 1. 1. 2022)	Počet obyvatel (k 1. 1. 2022)	Počet osob starších 65 let (k 1. 1. 2022)	Počet dětí a žáků (k 30. 9. 2021)
1-49	Vysoká Lhota	160,0	16	11	0
	Čilá	191,4	20	8	0
50-99	Holotín	277,4	59	5	0
	Rybníček	361,5	68	26	0
100-299	Braníškov	366,5	210	35	0
	Radkova Lhota	209,8	205	109	0
300-499	Popovičky	519,9	433	45	0
	Doksany	312,2	436	91	23
500-999	Okrouhlo	832,3	746	144	27
	Němčice	254,9	778	60	24
1 000-4 999	Nová Ves	195,2	1 417	101	75
	Valdice	91,9	1 357	287	155
5 000-29 999	Jesenice	1 754,2	9 777	1 027	1 397
	Mariánské Lázně	5 179,0	12 237	3 252	1 685
30 000-99 999	Česká Lípa	6 609,6	36 740	6 730	5 280
	Přerov	5 845,0	41 404	10 138	4 794

Zdroj: Český statistický úřad, 2022a; Příloha k vyhlášce č. 249/2022 Sb.

Příloha D: Výpočty nových podílů na sdílených daních – vybrané obce

$$DP_c = DP_1 + DP_2 + DP_3 + DP_4 + DP_5$$

$$DP_1 = \frac{\text{katastrální výměra obce}}{\text{katastrální výměra všech obcí}} * 3$$

$$DP_2 = \frac{\text{počet obyvatel obce}}{\text{počet obyvatel všech obcí}} * 10$$

$$DP_3 = \frac{\text{počet dětí a žáků obecního škol v obci}}{\text{počet dětí a žáků obecního škol ve všech obcích}} * 9$$

$$DP_4 = \frac{\text{násobek koeficientu postupných přechodů obce}}{\text{násobek koeficientu postupných přechodů ostatních obcí}} * CP * 74$$

CP = celkové procento, kterým se obce s výjimkou hlavního města Prahy, Plzně, Ostravy a Brna podílejí na části celostátního hrubého výnosu sdílených daní podle

$$DP_5 = \frac{\text{počet osob starších 65 let v obci}}{\text{počet osob starších 65 let ve všech obcích}} * 4$$

Obec	DP₁	DP₂	DP₃	DP₄	DP₅	DP_c
Vysoká Lhota	0,000063	0,000014	0,000000	0,000068	0,000020	0,000165
Čilá	0,000075	0,000018	0,000000	0,000085	0,000015	0,000192
Holotín	0,000109	0,000053	0,000000	0,000253	0,000009	0,000424
Rybníček	0,000141	0,000061	0,000000	0,000293	0,000048	0,000544
Braníškov	0,000143	0,000189	0,000000	0,000937	0,000065	0,001334
Radkova Lhota	0,000082	0,000185	0,000000	0,000914	0,000201	0,001382
Popovičky	0,000203	0,000391	0,000000	0,001948	0,000083	0,002625
Doksany	0,000122	0,000393	0,000163	0,001961	0,000168	0,002807
Okrouhlo	0,000326	0,000673	0,000191	0,003366	0,000266	0,004821
Němčice	0,000100	0,000702	0,000170	0,003511	0,000111	0,004593
Nová Ves	0,000076	0,001278	0,000530	0,006407	0,000186	0,008478
Valdice	0,000036	0,001224	0,001096	0,006135	0,000529	0,009020
Jesenice	0,000687	0,008818	0,009876	0,047008	0,001894	0,068283
Mariánské Lázně	0,002027	0,011037	0,011912	0,059015	0,005997	0,089988
Česká Lípa	0,002587	0,033136	0,037327	0,184721	0,012411	0,270182
Přerov	0,002288	0,037342	0,033891	0,211714	0,018695	0,303930

Zdroj: Vlastní výpočty